Danes ob 17. uri na pokopališču pri Sv. Ani komemoracija bazoviških junakov Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča

6. 9. 1930
6. 9. 1950

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 198 (1589) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sreda 6. septembra 1950 Cena 15 lir

Pred dvajsetimi leti na današnji dan so padli pod fašističnimi streli

SLAVA BAZOVIŠKIM JUNAKOM!

BIDOVEC

MARUŠIČ

MILOŠ

VALENČIČ

FRANC ŠTOKA:

Kot prvi so šli v smrt za pravično stvar

Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič — štiri imena bazoviških junakov, ki so vklesana v sivi kraški kamen, bodo kakor danes — ob dvajseti obletnici fašističnega zločina nad njihovimi mladimi življenji — vedno pred svetom priče o junaškem odporu našega ljudstva proti italijanskemu imperializmu in fašizmu, ki je pet in dvajset let mrcvaril našo zemljo; proti tistemu fašizmu ki nas je hotel uničiti in ki je zastruplja sožitje med nami in tu živečim ljudstvom italijanskega porekla, stoji v večno obsodbo spomenik v Bazovici. Danes, ko je dvajsetletnica žrtve štirih mladih življenj za človečanske pravice našega ljudstva, se ob spominu naših spominjamo tudi vsega strašnega gorja, ki nam ga je fašizem prizadejal.

Dolgo vrsto let trpljenja, žalitev in sramotenja je moralo prestati naše ljudstvo. Sovražni fašizem nas je hotel uničiti, a naš ni uspel niti uklniti — nasprotno: zgodovina, ki jo je v tej črni dobi pisal naš delovni človek in uporni intelektualec, je zgodovina neuklonljivih mož in žena, ki so kljub vsemu v najhujših letavah vzgajali zdravo ljudstvo. Sinovi tega ljudstva so naši bazoviški junaki Bidovec, Marušič, Miloš in Valenčič, ki jim je vredno pridružuje tretji junak Gortan. Ti junaki so rastli na zemlji, kjer živijo dve ljudstvi, katerih zdravne sile so vedno stale skupno v borbi, kadar je bilo treba braniti svoj obstoj, in ki so si znale seči v roko za borbo proti skupnemu sovražniku: fašizmu. Fašizem, ki si je pri svojem zadal kot prvo nalogo zatreti naše narodnostne in človečanske pravice in ki je ubijal naše brate in sinove, ta fašizem tudi demokratičnim silam italijanske narodnosti ni prizanesel.

Proti zločinskim nakanam so se borili bazoviški fantje in njihovi tovariši. Kot prvi so šli v smrt za pravično stvar. Sledili so jim drugi. Za Bidovčevo četo je prišla Tomažičeva, in potem so prišli za časa narodnoosvobodilne borbe bataljoni, divizije in korpusi, vsi prežeti z eno samo željo in z edinim namenom: osvoboditi svojo domačo zemljo izpod jarma zločinskega okupatorja.

Danes govorimo s pesnikom: «O, niste zaman v Bazovici nam pali». Niste padli zaman: ob mišli na vas smo že v času vaše usmrtitve prisegli, da bomo vašo borbo nadaljevali. Premnogi iz naših vrst so kakor vi dali svoje življenje. Njim kakor vam ponovno prisegamo, da bomo nadaljevali vašo borbo, ki je tudi naša borba, nadaljevali jo bomo vse dotlej, dokler ne bodo ideali, za katere ste padli vi, fantje iz Bazovice, in za katere so dali svoja življenja nadaljnji bataljoni, uresničeni.

Bazovica nam ni samo spomin, ampak nam je tudi v bodrilo. V bodrilo nam mora biti prav sedaj, ko z vseh strani skušajo omadeževati slavno zgodovino naših borb. Pisani družbi predstavnikov proslulega italijanskega šovinizma, odpadnikov iz slovenskega tabora, ki služijo sedaj zatiralcem naših pravic, pa vse tja do onih, ki jim je zaradi Kominforma zavrelo v glavi, tako da se odlično počutijo v družbi fašista in španskega legionarja Lajola in «fedele milite» Gombaccija, lahko povemo, da bo z njimi vsemi znala zgodovina obračunati. Zgodovina bo po svoje opravila z izdajalci našega ljudstva, ki prodajajo narodno čast s petolizno politiko, kakor je že obračunala z Gombaccijem in podobnimi, ob katerih je naše ljudstvo že odprlo svoje oči. Naše ljudstvo bo znalo tudi še nadalje ločiti one, ki so si lomili hrbtenice pred oblastnini, od onih, ki znajo dati tudi življenje za svoje ideale.

Samo za one, ki so ostali v odkriti borbi proti fašizmu, ki so znali pogumno žrtvovati vse svoje za končno zmago nad nacifašističnim okupatorjem, in za one, ki so še danes v brezkompromisni borbi proti novoporajajočemu se fašizmu, je mesta na proslavah naših junakov, ne pa za one, ki jim je slavna preteklost naše borbe zoper stari in novi fašizem «vergognoso passato».

Dvajsetletnico bazoviškega zločina obhajamo sredi velike borbe zoper stare in nove sovražnike. Naši cilji so jasno pred nami, naša borba je častna. Naše demokratične sile bodo izšle zmagovite iz te borbe. Za to nam jamčijo taki sinovi našega ljudstva, kot so bili junaki Gortan, bazoviški fantje, Tomažič in tovariši ter tisoči in tisoči izmed najboljših, ki so dali življenje za svoje in za naše ideale.

Slava bazoviškim junakom!

Pisatelj John Lawrence bo obiskal Jugoslavijo

LONDON, 5. — Agencija «Tanjug» poroča, da je angleški pisatelj John Lawrence, član delegacije britanskega nacionalnega sveta za mir, ki bo odpotoval danes v Jugoslavijo, izjavil na neki tiskovni konferenci: «Povedali bomo resnico o tem, kar bomo videli v Jugoslaviji. Skrbno bomo izvedli preiskavo v zvezi z obtožbami Informbiroja na račun Jugoslavije. Rezultati naše preiskave bodo hkrati odgovor na protijugoslovanske obtožbe».

Spored za počastitev spomina bazoviških junakov

Danes ob 17.

počastitev spomina na grobu pri Sv. Ani

Na sporedu je:

1. Cerkveni obred;
2. petje;
3. govor v slovenščini (dr. Angel Kukanja);
4. govor v italijanščini (Alma Reschitz);
5. petje;
6. polaganje vencev;
7. obisk grobov talcev in položitev vencev.

V nedeljo, 10. septembra v Bazovici:

a) PREDPOLDNE PRIBLIZNO OB 10. URI na kraju ustrelitve bazoviških junakov je na sporedu:

1. petje — poje pevski zbor «Skamperlen» in najbrž pevski zbor iz Bazovice;
2. cerkveni obred s tiho mašo;
3. govor v slovenščini (dr. Jože Dekleva);
4. govor v italijanščini (Bortolo Petronio);
5. polaganje vencev in pevska zbora «Skamperlen» in najbrž «Bazovica» pojetadve partizanski pesmi.

b) POPOLDNE PRIBLIZNO OB 16. URI «Pod Orehi» je na sporedu:

1. godba na pihala;
2. petje združenih pevskih zborov, ki bodo zapeli sledeče pesmi:
   a) Marjan Kozina: Partizanska,
   b) Marjan Kozina: Naša vojska,
   c) Ciril Pregel: Mlada garda,
   č) Venturini Franc: V nove zarje,
   d) Matej Bor: Hej brigade,
   e) Marjan Kozina: Le vkup uboga gmajna,
   f) Karel Pahor: Na juriš,
   g) Venturini Franc: Bazoviška.
3. govor v slovenščini (Branko Babič);
4. recitacija igralcev «SNG»;
5. govor v italijanščini (Eugenio Laurenti);
6. petje združenih pevskih zborov. Pojejo nekatere od navedenih pesmi;
7. godba na pihala.

IZJAVE EDVARDA KARDELJA PRED ODHODOM NA SKUPŠČINO OZN

Delegacija FLRJ ne bo podpirala hegemonističnih teženj na Koreji

BEOGRAD, 5. — «Na prihodnjem zasedanju glavne skupščine OZN ne bo jugoslovanska delegacija nudila nobene podpore kakršni koli hegemonistični težnji na Koreji in bo skušala najti pot, da se omeji ali likvidira čimprej vojna na Koreji». Tako je izjavil jugoslovanski zunanji minister Edvard Kardelj dopisniku «Borbe» pred svojim odhodom iz Beograda.

tem je potrdil stališče jugoslovanske vlade glede tega vprašanja in sklicujoč se na jugoslovansko stališče v Varnostnem svetu je izjavil, da je Jugoslavija še vedno mnenja, da je treba poslušati obe strani, zato da se doseže mirna rešitev in da se prepreči napetost ter nadaljnji razvoj spopada. Kardelj je dalje izjavil da je sedanja vojna na Koreji posledica tujega vmešavanja v notranje zadeve Koreje in delitve te dežele na vplivna področja.

Kardelj je dalje dejal: «Vojna na Koreji je zadala hud udarec miru v svetu, ker služi tujim hegemonističnim interesom. Vojna na Koreji ne ogroža samo miru v svetu, pač pa spodkopava tudi pridobitve, ki si jih je korejsko ljudstvo prej priborilo. Ponovno imamo dokaz, da vodstvo osvobodilnega gibanja, čim postane orodje tujih hegemonističnih teženj, bodisi zavestno kakor tudi nezavestno, povzroča škodo ljudstvu in gibanju, na čelu katerega je».

«Ali se lahko trdi», — je nadaljeval Kardelj — «da je korejsko ljudstvo sedaj bliže pravi neodvisnosti in enotnosti, kakor je bilo pred sedanjim spopadom? Ne, prav gotovo ne! To pa zaradi tega, ker so vsi tisti, ki željo zavojevalno vojno, izkoriščali korejski spopad, da še bolj spodkopljejo mir in da še z večjo naglico pripravijo vojno. Taki krogi so tako na Zahodu kakor na Vzhodu ključ njihovim visokoletečim besedam o miru.

Racioniranje v Belgiji?

BRUSELJ, 5. — Belgijska vlada je dala tiskati 8 milijonov nakaznic za racioniranje. V uradnih krogih poudarjajo, da gre le za previdnostni ukrep in da ne proučujejo nobene možnosti uvedbe racioniranja živil.

Vlado, pravijo v merodajnih krogih, je alarmiral val nakupov, pogostoma nekontroliranih, zaradi spopada na Koreji.

Izrael izgnal Arabce

KAIRO, 5. — Uradno poročajo v Kairu, da so izraelske oborožene sile poslale proti egiptski meji okrog 2000 Arabcev. Do meje so izraelska letala spremljala kolono izgnanih Arabcev. Egipčanske vojaške oblasti so za te izgnance pripravile posebno taborišče v Kesselmi 40 km od El Arice, glavnega mesta pokrajine Sinaj. Egipčanski minister za vojsko je javil, da bo Egipt uradno protestiral pri komisiji za premirje in pri OZN.

Protijugoslovanska gonja Informbiroja v Avstriji

DUNAJ, 5. — S pomočjo svoje dunajske agenture je Informbiro zadnje dni sprožil nove napade proti jugoslovanski vladi in voditeljem jugoslovanskim narodov. Da bi informbirojevci to svoje početje lažje prikrili, so ponaredili prospekte za dunajski velesejem, da tako lahko pošljejo v Jugoslavijo propagandni material. Namesto da bi bila v prospektih obvestila raznih trgovskih predstavništev, je informbirojevski propagandni material v srbohrvatskem jeziku ki blati jugoslovansko vlado, češ da je v ameriški službi.

Ta informbirojevska taktika je izzvala velik prezir v dunajskih krogih, ki pripravljajo velesejem, saj resno škoduje ugledu dunajski trgovski manifestaciji. Ker je na počti vsak dan oddanih veliko teh tiskovin, ni bilo mogoče izslediti krivcev.

V četrtek seja namestnikov za Avstrijo

LONDON, 5. — Namestniki zunanjih ministrov štirih velesil, katerih naloga je sestaviti mirovno pogodbo z Avstrijo, se bodo ponovno sestali v četrtek. Diplomati zahodnih sil so precej črnogledi glede uspeha tega sestanka.

Na prejšnjem sestanku je sovjetski namestnik Georgij Zarubin poročal, da je sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo odvisna le od dokončne ureditve tržaškega vprašanja v smislu sovjetskih želja. Zahodne sile so odklonile, da bi povezale obe vprašanji. Britanske in ameriške oblasti zanikajo nedavno v tisku objavljene vesti, češ da je Zarubin omenil, da bo v četrtek nekaj važnega sporočil. Tudi na sovjetskem poslaništvu v Londonu pravijo, da ne vedo nič o tem. Bodisi na sestankih namestnikov in izven teh so zahodne sile obtožile Sovjetsko zvezo, da namenoma ovira sklenitev mirovne pogodbe, da bi na ta način lahko naprej obdržala svoje čete v Avstriji in vzdolž prometnih zvez na Madžarskem in v Romuniji.

Potres v Srednji Italiji

RIM, 5. — Vsa Srednja Italija je danes občutila potresne sunke. Najmočnejši potresni sunki so bili v pokrajinah Pescara, Teramo, Acquila, Perugia in Terni. V pokrajini Spoleto so od 5. do 10. ure danes zjutraj občutili 10 potresnih sunkov. Zadnje informacije pravijo, da so številna poslopja bila delno porušena.

V prvih jutranjih urah so potres čutili tudi v Rimu. Poročila pravijo tudi, da sta bili v Farindoli v pokrajini Pescara ubiti dve osebi. V pokrajini Teramo, pa je 20 ranjenih, 9 jih je pa ranjenih na področju Amatrice. Prebivalstvo, kjer so čutili potres, je precej razburjeno. Epicenter potresa je bil v Umbriji.

PRED 20. OBLETNICO SMRTI BAZOVIŠKIH MUČENIKOV

BAZOVICA-EPOPEJA primorskega ljudstva

9.

«Ob 23,20 so štiri obsojence odpeljali v njihove celice za tistih nekaj ur», je prisal «Popolo di Trieste» 6. septembra 1930 kratko, suhoparno vest o njihovi poslednji poti tja na Kras med živo, kot iz tal rastoče kamenje, med bore, ki si v vetru nenehno šepečejo pripovedke celih slovenskih rodov.

Na bazoviško planjavo pod Kokošjo je ob petih zjutraj pripeljal konzul Diamanti 58. bataljon, 600 črnih srajc. Dal jim je povelje, naj se razpostavijo v obliki kvadrata. Ena stranica je morala biti prosta. Vzdolž nje so postavili štiri stolice. Na njegovo povelje se je eksekucijski ploton šestinpetdesetih črnih srajc razporedil v štiri oddelke. Sodni zbor, ki je prišel v spremstvu 58. bataljona črnih srajc, je zavzel svoje mesto, da bi prisostvoval izvršitvi obsodbe.

Na kamionu so fantje ves čas prepevali, tako ko da bi se peljali na izlet na Nanos ali pa na Vremščico. Kolikokrat poprej so napravili isto pot, peli ob spremstvu Miloševih orglic in nosili s seboj velike načrte. Z njmi so hoteli tkati svobodo svojemu narodu in vsem, ki so jih težile spone nacionalnega in socialnega suženjstva. Njihova povezava z antifašisti v Parizu in Italiji je presegala okvir borbe za osvoboditev Primorske in Istre in je dala nezavestno, toda zgodovinsko nujno in logično vključevala perspektivnost socialne revolucije.

Jutro je bilo rosno, meglena koprena se je vlekla nad Nanosom in Vremščico. Iznad nje še ni posijalo sonce, samo njegova zarja se je rahlo odsvitala. Kraško kamenje se je leskelo v svoji sivini, ko da bi bilo pravkar sveže umito. Bori so se tiho in mirno bočili v modrino neba. Veter jih ni upogibal, kot da bi vedel, da si zdaj nimajo nič povedati, ker morajo prisluhniti temu, kar se je dogajalo.

Peta ura in petintrideset minut je bilo, ko so stopili s kamiona. Duhovnik, ki je bil takrat in dolga leta potem v kapelici v Ulici Sv. Anastazija, je stopal ob njihovi strani. Konzul Diamanti je čakal nanje v okviru 600 črnih srajc. V rokah je držal obsodbo.

Začel je čitati. Bidovec se je tedaj sklonil k Marušiču. Svoj glavniček je bil pozabil. «Daj mi glavniček», mu je rekel, «da pojdem lep na oni svet». «Še zdaj se šališ», mu je odgovoril Marušič in mu dal glavnik.

Vsemu sodnemu zboru «posebnega sodišča za zaščito države» in vsem zbranim črnim srajcam je hotel pokazati tako, kot je pokazal Vladimir Gortan, ki se je odstranil med čitanjem zapisnika, da mu ni nič, da ga njihova sodba ne zadeva, ker ve, zakaj morajo umreti. Zakričati jim je hotel to še v poslednjem trenutku življenja in se je ves zatopil v to misel. Vsebovala je cilj, program in izročilo mladini, tovarišem v borbi in novim pokolenjem, ki bodo oplojevala svojo duhovno rast z njihovo prelito krvjo.

«Bidovec je potem prvi sedel na stol in drugi so mu sledili», je zapisal «Popolo». Duhovnik se je z enakomernimi koraki sprehajal pred njimi. Taka je bila tedaj njegova uradna dolžnost. Bidovec jo je zaslutil. Razumel je, da jih mora s svojo hojo zamotiti, da se ne bi zavedli, kdaj bo sprožil fašistični ploton. Sledil je vsaki njegovi stopinji.

«Ob 5.43 je poveljnik eksekucijskega plotona dvignil roko in jo takoj povesil», piše «Popolo».

Duhovnikov korak se je hipno zdrznil. Bidovec je to ujel in se k stolu priklenjen zasukal z njim vred pred puškine cevi. Z roko je pokazal na svoje prsi in rekel: «Qui sparate, vigliacchi!» — «Sem streljajte, podleži!» Potem je zaklical: «Živela svoboda». «Živela Jugoslavija». Sestinpetdeset črnih srajc je sprožilo. Marušič, Miloš in Valenčič so bili na mestu mrtvi. Bidovca njihovi streli niso smrtno zadeli.

Dva oficirja sta pristopila, izvlekla svoja samokresa in ga ustrelila v senca. «Il cinismo di Bidovec», je pripomnil eden med njima. «Che tipo cinico», je nekdo zasikal.

Tega časopisje ni poročalo. Zapisalo je samo, da je bil ob 5.51 prostor prazen in da so krste odpeljali na pokopališče.

Tudi na katero mesto, ni zapisalo. Svojcem in vsemu ljudstvu je moralo biti prikrito.

Ferdo Bidovec je še hip pred smrtjo potrdil, da so padli za svobodo in za Jugoslavijo.

Tedanja Jugoslavija še daleč ni bila taka, kakršno so sanjali vsaj v glavnih, čeprav še nedoločnih in umsko nedognanih obrisih bazoviški junaki. Taka se je lahko izoblikovala šele v letih osvobodilne borbe, ko je bila njena komunistična partija do dna prekaljena in v stoterih bojih hudo preizkušena. Zmotno pa bi bilo misliti, da oni, kot celoten pokret, niso zaznavali slabosti in hib, ki so nam na znotraj razjedale tedanjo Jugoslavijo. Ze njihov odločen odpor proti «starim», proti njihovi politiki parlamentarizirranja nam to dokazuje.

«Beštje, celo do praga smrti, o katerih ni vredno govoriti več». S tem je hotel «Popolo» in z njim ves italijanski fašizem prikriti svojo vpijočo sramoto.

Bazovica pa je postala epopeja — junaška pesem zasužnjenega slovenskega ljudstva na Primorskem in v Trstu, njegov simbol in program. V letih osvobodilne borbe ga je izpovedoval ves narod skoraj v celoti in po njem je prehajal na italijanske antifašiste zlasti iz vrst tržaškega in tržiškega proletariata. Jugoslavija socializma je nujno pomenila izpolnitev tudi njihovega smotra. Zaradi svoje družbene zasnove in vsebine je in mora biti skupni smoter vsem malim, delovnim ljudem, vsem zatiranim in nesvobodnim narodom. Njen obstoj in njena rast sta jim kažipot borbe in preko nje jamstvo njihove lastne svobode.

(KONEC)

Mara Samsa

TRŽAŠKI DNEVNIK

Včeraj pred VS

vprašanje sestreljenega letala

Po brezplodnem prerekanju se je seja zopet odložila

LAKE SUCCESS, 5. — Današnja seja Varnostnega sveta se je začela pod predsedstvom angleškega delegata, ki je takoj javil Varnostnemu svetu ameriško poročilo glede sestrelitve sovjetskega bombnika.

Nato je Varnostni svet sprejel dnevni red, nakar je predsednik povabil predstavnika Južne Koreje k mizi Varnostnega sveta. Ameriški delegat Austin je poročal o sestrelitvi letala, ki je bilo verjetno sovjetsko, in je poudaril potrebo, da Varnostni svet sprejme resolucijo, ki jo je že 31. avgusta predložila njegova delegacija, ki teži za tem, da se prepreči razširitev korejskega spopada na druga področja.

Austin je dalje dejal, da je bila vlada ZDA opozorjena o znatnih premikanjih čet na področju Severne Koreje ob mandžurski meji, in sicer po železnici in s tovornimi avtomobili. Nato je Austin obtožil sovjetske voditelje, da delajo vse mogoče, da povečajo napetost med kitajskimi oblastmi in «onimi, ki so jih postavili člani OZN, ki so začeli skupno akcijo, da odbijejo napad na Koreji». Zaključil je, da Sovjetska zveza, uporabljajoč svoj vpliv, lahko takoj napravi konec korejskemu spopadu.

Predsednik Gladwyn Jebb je predlagal, naj se razpravlja o ameriški resoluciji od 31. julija, s katero se pozivajo vse države, naj ne pomagajo Severni Koreji.

Malik je izjavil, da je ameriška resolucija poizkus opravičila napada na Koreji, dočim da ima sovjetska resolucija namen najti mirno rešitev vprašanja. Vztrajal je, naj bi Varnostni svet razpravljal predvsem o sovjetski resoluciji, da se preneha z ameriškimi bombardiranji na Koreji. Francoski in norveški delegat sta izjavila, da bosta glasovala za ameriško resolucijo.

Malik je nato izjavil, da je poročilo, ki ga je podal Austin v začetku seje, provokatorsko in da sta ga pripravila Mac Arthur in ameriški vojni departman.

Ves ostali del seje so prevajali na francoščino in angleščino Malikove izjave, nakar je predsednik sejo zaključil in jo odložil na jutri popoldne.

Sovjetski bombnik

sestreljen na Koreji?

WASHINGTON, 5. — Državni departman je objavil danes, da so lovska letala Združenih narodov sestrelila ob korejski obali bombnik s sovjetskimi vojaškimi znaki. Izpod razbitin sestreljenega letala so potegnili truplo enega izmed članov posadke. Iz dokumentov, ki so jih našli, je razvidno, da gre za sovjetskega letalskega častnika.

Vest o tem incidentu so takoj uradno javili Gladwynu Jebbu, sedanjemu predsedniku Varnostnega sveta in glavnemu tajniku OZN Trygve Lieu.

Poročilu o incidentu pravi, da so pomorske sile Združenih narodov opravljale službo 4 septembra 1950 ob zahodni obali Koreje, bližu 38. vzporednika. Ob 13.29 po krajevnem času se je pojavil nad ladjami dvomotorni bombnik z rdečo zvezdo ter začel streljati na patrolo lovskih letal Združenih narodov, ki so s svoje strani odgovorila na streljanje in zbila bombnik. Moštvu nekega rušilca je uspelo pobrati truplo člana posadke.

V ameriških merodajnih krogih pravijo, da se mora z vprašanjem tega incidenta baviti izključno le Varnostni svet, pred katerega so sedaj vso stvar prenesli.

Iz londonskih časopisov, ki objavljajo vest o sestrelitvi sovjetskega letala, je razvidna zaskrbljenost Angležev zaradi incidenta. Pariški večerni tisk objavlja vest pod velikimi naslovi. «Ce Soir» piše, «kdo naj bi verjel, da je Sovjetska zveza, ki je ves čas ostalo izven konflikta, poslala bombnik naj napade ameriški konvoj, katerega je sestavljalo nekaj vojnih ladij in letal. Mar naj eno samo letalo napade konvoj?», ter zaključuje, da ta verzija zelo meji na laž.

Tudi Anglija in Avstralija

za ponovno oboroževanje Japonske

WASHINGTON, 5. — «United Press» poroča danes, da v zavezniških krogih prevladuje splošno mnenje, da bi bilo treba Japonsko znova oboroževati, «če bi Japonci to želeli». V tej zvezi poudarjajo, da obstoji le šibka opozicija v zavezniških državah proti ameriškemu stališču. Ameriško stališče namreč predvideva, da bi ne postavili nobene omejitve japonski oboroževalni. Skratka Američani so zato, da v besedilu mirovne pogodbe z Japonsko ne bi bilo nobene točke, ki bi omejevala Japonski ponovno oboroževanje.

Iz verodostojnih krogov javljajo, da je Anglija obvestila ZDA, da ne nasprotuje ponovni oboroženi Japonske, če bi Američani «želeli spet do neke mere vzpostaviti japonsko oboroženo silo». Tudi Avstralci, ki so skraja bili odločno za stalno razorožitev Japonske, so sedaj pristali na omejeno oboroževanje Japonske.

Današnja moskovska «Pravda» objavlja članek Vasiljeva, ki omenja kitajsko - sovjetsko prijateljstvo in svari ZDA pred posledicami, ki bi jih prinesla njihova azijska politika. «Napadalna politika je obsojena na neuspeh», je naslov članka Vasiljeva, ki poudarja, da je kitajsko-sovjetski pakt, o prijateljstvu in pomoči ustvarjen, da prepreči ponovne napade in kršenje miru s strani Japonske in katere koli druge države, ki bi se pridružila Japonski v napadalni politiki.

Vasiljev obsoja ameriško politiko na Japonskem predvsem ponovno oboroževanje države in piše, da se številčno stanje Japonske policije približuje 300.000 mož, kar je šestkrat večje število od predvojnega. Clankar obtožuje Mac Arthurja, da novači na Japonskem ljudi za vojno na Koreji iz vrst sodrge, in poudarja, da Jošida podpira ameriški napad proti azijskim narodom.

RIM, 5. — Italijanski minister za zunanje zadeve Sforza bo 11. t. m. odpotoval v ZDA, kjer se bo udeležil konference ministrov za zunanje zadeve držav atlantskega pakta. Pred odhodom bo Sforza obiskal De Gasperija, ki je v Val Sugani na počitnicah. Oba ministra bosta proučila notranji in zunanji politični položaj.

Zahtevamo nove učilnice za slovenske šole

Lokalno šovinistično časopisje je zopet pričelo s svojo že tradicionalno kampanjo sovraštva proti slovenskemu šolstvu na našem ozemlju — kampanjo, ki nas opozarja, da je novo šolsko leto pred nami ter z njim zopet vse težkoče, s katerimi se mora slovenska šola leto za letom boriti. Najbolj «aktiven» v tej kampanji je zopet «Giornale di Trieste», ki izrabi res vsako priliko, da stre se svoj strup na vse, kar je slovenskega in v tem primeru na slovenske šole.

Pred kratkim je prav ta časopis objavil članek, v katerem hoče pojasniti svojim čitateljem razloge pomanjkanja šolskih prostorov; po zatrjevanju pisca članka naj bi bil prvi razlog zasedba šolskih poslopij po okupacijski vojski — drugi «glavni» razlog pa naj bi bil obnovitev slovenske šole. Mislimo, da bi bilo nesmiselno polemizirati s piscem članka, ki prihaja do tako neumnih zaključkov. Ta članek smo omenili zato, da bi se zaustavili pred ugotovitvijo, ki jo ta članek vsebuje, in sicer, da so se šolske razmere na našem ozemlju izboljšale, kar se manifestira v povečanju števila učilnic, ki jih imajo sedaj šole na razpolago.

Seveda nas vest o izboljšanju šolskih razmer na našem ozemlju zelo veseli; nikakor pa se ne strinjamo s tem, da so tega izboljšanja deležne edinole italijanske šole, medtem ko smatrajo šolske oblasti slovensko šolo zopet samo za pastorko, za katero ne veljajo enake pravice. Kaj bi rekli pisci «Giornale di Trieste», če bi se italijanski šoli zgodilo tako kot slovenski v Ul. Sv. Frančiška, ki so jo enostavno vrgli iz šolskega poslopja ter nato izjavili «che verranno trovate altre aule». O teh novih učilnicah ni do sedaj ne duha ne sluha, celo tako «dobro» informirani časopis kot je «Giornale di Trieste» bi nam ne vedel dati o tem pojasnil. Ali ne bi v tem primeru porabil zgoraj omenjeni časopis vse svoje sile, da bi vpil na vse strani sveta o krivicah, ki se godijo italijanski šoli na našem ozemlju, medtem ko se mu zdi ravnanje s slovensko šolo kar pravilno, če ne še kar premilo. In vendar imajo slovenski otroci prav iste pravice kot italijanski — četudi tega «Giornale di Trieste» noče priznati.

Pri 132 učilnicah, ki so jih tržaške šole pridobile, imamo mi Slovenci pač pravico zahtevati, da se pri razdeljevanju teh prostorov upoštevajo tudi slovenske šole, in to predvsem slovensko osnovno šolo v Ul. Sv. Frančiška ter slovenske srednje šole v Ul. Lazzaretto Vecchio.

Glede osnovne šole v Ul. Sv. Frančiška naj omenimo še to: čeprav je bilo poslopje že pred časom dokončno popravljeno, se v njem še vedno nadaljuje s «čiščenjem». Ker ne vemo koliko časa bo to «čiščenje» še trajalo, vpražujemo odgovorne oblasti: kako je z vprašanjem prostorov, namenjenim slovenski osnovni šoli, oziroma kako je z vprašanjem dodelitve novih učilnic za to osnovno šolo? Novo šolsko leto je pred nami in odgovorne šolske oblasti ne bodo mogle dolgo odlašati z rešitvijo tega vprašanja.

Kako je z vprašanjem slovenske šole v Zgornji Kolonji?

O vprašanju otvoritve slovenske šole v Zgornji Kolonji je bilo že večkrat govora; tudi naš časopis je objavil članke v zvezi s tem vprašanjem z namenom da pokaže odgovornim šolskim oblastem, kako krivično je njih vedenje, ki onemogoča otvoritev slovenske šole v kraju, kjer je precejšnje število slovenskih otrok.

Kot smo izvedeli, se je odgovorna šolska uprava izrazila glede tega vprašanja češ, da bo to rešeno, čim bo mesto razdeljeno na šolske sektorje (settori scolastici); kdaj se bo to zgodilo, odgovorna šolska uprava seveda ni povedala. Če se bo torej to vprašanje še dolgo časa zavlačevalo, bodo morali naši otroči še naprej hoditi daleč v šolo ter čakati «boljših» časov?

Medtem je bilo pa za italijanske otroke vse drugače poskrbljeno. Italijanski otroci so imeli vse poletje prav v Zgornji Kolonji šolo na odprtem; kot vse kaže, se bo ta šola še nadaljevala, kar bo italijanskim otrokom kar prav prišlo.

Toda če se je našla resitev za italijanske otroke, zakaj bi se ne mogla najti tudi za slovenske, ki imajo do šole v svojem materinem jeziku vso pravico. Zakaj bi morali naši otroci še nadalje hoditi v oddaljene šole, medtem ko bi lahko imeli z italijanskimi otroci šolo v Zgornji Kolonji?

Hočejo morda odgovorne šolske oblasti s tem ukrepom prisiliti naše otroke, da bi se vpisali v italijansko šolo? Če so na to računali, so se seveda ušteli. Slovenski starši z vso odločnostjo zahtevajo rešitev tega vprašanja, katerega odgovorne oblasti ne smejo več odlašati s tako puhlimi izgovori.

Brezposelne delavke čakajo, da bi odgovorni činitelji

rešili vprašanje dela pri izbiranju tobaka

Že pred časom se je raznesla med tržaškimi brezposelnimi delavkami, ki jih je precejšnje število, vest, da se bo pričelo v kratkem delo za izbiranje tobaka, pri katerem bi dobilo zaposlitev večje število delavk. V pomanjkanju primerne zaposlitve, so tržaške delavke sprejele to vest z velikim zadovoljstvom, saj jim je znano, da lahko zaposli izbiranje tobaka precejšnje število delovnih moči. O tem načrtu se je takrat razpisalo tudi nekatero lokalno časopisje in vse je kazalo, da bo stvar v najkrajšem času rešena. Ko so pričele delavke poizvedovati, kje bi se lahko vpisale, da bi bile bolj gotovo sprejete na delo, so pa prejele odgovor, da je stvar še zelo negotova ter da ni nič znanega, kdaj se bo pričelo s tem delom.

Kmalu za tem so utihnile vse govorice v zvezi s tem vprašanjem. Delavke so se zaman obračale do vseh odgovornih činiteljev — nihče več ni vedel dati kakršnih koli podatkov v zvezi s to iniciativo in tako je vsa stvar prešla v pozabo.

Na to vprašanje pa seveda niso pozabile številne brezposelne delavke, ki žele, da bi pričeli odgovorni krogi ponovno misliti na rešitev tega problema, ki bi nudil zaposlitev večjemu številu brezposelnih.

Kako se „rešuje" stanovanjska kriza na našem ozemlju

«Ko je posloval stanovanjski urad je bilo za nas slabo, a brez njega je sedaj še mnogo huje» se pritožujejo oni prebivalci Trsta, ki pet let po vojni še niso prišli do svojega stanovanja. Res, da se stalno govori in poroča o izgradnji novih stanovanjskih blokov, toda v marsikaterem primeru prejmejo nova stanovanja vedno le tisti, ki imajo denar, ter si ga lahko kupijo, medtem ko ostanejo «brezdomci» zopet na cedilu.

Stanovanjski problem je bil ves čas po vojni eden najbolj perečih ter je bilo vedno mnogo govora kako rešiti ga ter s tem pripomoči k dokončni odpravi stanovanjske krize; vsi načini in sredstva, ki so jih odgovorni krogi podvzeli z namenom rešiti to vprašanje, so ostali brezuspešni. Tudi takrat komaj ustanovljeni stanovanjski urad ni prav nič doprinesel k rešitvi tega problema; nasprotno — vsakodnevne pritožbe proti poslovanju tega urada so nam bile dokaz, da ta urad stanovanjske krize prav gotovo ne bo rešil, niti jo omilil. A bil je vendarle urad, kamor se je človek lahko zatekel, ki ga je kolikor toliko ščitil pred neverjetnimi zahtevami lastnikov hiš in stanovanj. Bil je torej urad, ki je reševal, če že ne vedno, da vsaj včasih, stanovanjsko vprašanje v prid prizadetih družin.

Pred časom pa je tržaški župan Bartoli izdal ukrep, s katerim je bil ta urad ukinjen; namesto njega deluje (za nekaj časa še nekak «ufficio stralcio» po naše likvidacijski urad, katerega naloga je rešiti še vse nerešene primere; čim bodo tudi ti primeri «rešeni», bo urad prenehal z delovanjem in vsi tisti, ki bodo še vedno brez stanovanja, bodo na milost in nemilost prepuščeni lastnikom hiš in stanovanj, katerim pač ne bo težko najti način, kako iztisniti iz svojega najemnika, ali podnajemnika kar največjo vsoto denarja.

Tako se je zgodilo, da je ostala ena izmed tolikih tržaških družin naenkrat brez stanovanja. Lastnik hiše ji je pred meseci odpovedal stanovanje, nakar si je prizadeta družina po dolgem iskanju našla drugo. Toda sreča ji ni bila naklonjena; že nekaj mesecev po priselitvi je prejela tudi od lastnika novega stanovanja poziv, da se čim prej izseli. Vsa obupana se je družina obrnila do likvidacijskega urada, od katerega pa je prejela odgovor, da ni v njegovi kompetenci reševati taka vprašanja. Ker ni mogla najti nobenega drugega stanovanja, se je prizadeta družina obrnila na občino, kjer so ji po nekaj dneh vprašanje «rešili». Toda kako? Družinski oče v Ferdinandeo, medtem ko sta bili dodeljeni mati in hči eni izmed tolikih za brezdomce (sfrattai).

Ko je župan Bartoli izdal ukrep o ukinitvi stanovanjskega urada je bilo rečeno, da bo vsa nerešena vprašanja, oziroma take primere, reševala občina. Je bil že takrat mišljen tak način «reševanja» vprašanja, kot smo ga navedli, ko je družina razcepljena na dvoje?

V našem članku smo navedli samo en primer «reševanja» stanovanjske krize na našem ozemlju; lahko bi jih naštel še nešteto takih in morda še težjih. Vsi ti primeri kažejo kako nujno potrebno je poiskati tako rešitev stanovanjskega vprašanja, ki bi končno zadovoljila vse tiste družine, ki že leta in leta zaman čakajo na primerno stanovanje ter zaščitila najemnike pred izkoriščanjem lastnikov hiš.

Nesreča starčka v Križu

Brez skrbi je šel včeraj popoldne okrog 16. ure 77-letni Mihael Košuta iz Sv. Križa 112 po cesti in peljal na pašo svoji dve kozi. Ko je zaslišal za seboj avto, se ni več znašel. Bil je ravno na levi strani ceste. Morda se je zbal, da ga bo avto povozil, pa je krenil na desno stran. Verjetno bi se bil izognil, pa je napravil zopet korak na levo, ko je privozil mimo njega avto, ki ga je vozil Karlo Jope iz Ul. Roma 4. To je bil za starčka usoden korak. Avto ga je podrl na tla in Košuta si je razbil črepinjo, zlomil levo nogo in nekoliko opraskal po obrazu.

Stanje starčka, ki so ga pripeljali v tržaško bolnico, je zelo resno. Zdravniki se niso izrekli, če bo sploh ozdravel in v kolikem času.

Primite tatu kolo je moje!

Mislil je, da ga nihče ne vidi, pa je zajahal tuje kolo in se odpeljal z njim. Imel je smolo Bruno Baldaš iz Ul. Sette Fontane 54. Lastnik kolesa, Michele Rossi iz Ul. Pallini 2 je sicer sedel v gostilni na Trgu Hortis, toda skozi okno je pazil, da mu ga kdo ne ukrade. Ko je zapazil, da je neznanec prijel v roke kolo in jo je hotel popihati, je urno skočil izza mize in začel vpiti na ves glas: «Primite ga, primite tatu, kolo je moje.» Nekdo, ki je bil ravno na cesti, in je videl ves prizor, se je zagnal urnih nog za kolesarjem in ga kaj kmalu tudi ujel. Prisopihal je tudi lastnik in obadva sta krepko držala v rokah premalo spretnega kolesarja. Kot nalašč je ravno prišel mimo neki policaj in ga vzel v svoje varstvo ter ga odpeljal na postajo civilne policije.

Seveda je Bruno Baldas imel takoj pripravljeno opravičilo: «Saj ga nisem hotel prav ukrasti, kolesa. Jaz ne spadam med tatove koles. Mudilo se mi je nekam v Rojan, pa sem se ga hotel poslužiti. Saj bi ga potem že vrnil, ko bi končal svoje opravke.» Toda policaji so imeli trdo uho za take izgovore in so ga pridržali v zaporu. Če mu bo verjel tudi sodnik ni še gotovo. Če bi Bruno Baldas šel peš v Rojan, ali pa se peljal s tramvajem in si ne bi poželel tujega kolesa, ne bi imel sedaj opravka s policijo in sodnijo in bi se že zdavnaj vrnil domov. Tako pa sedi in čaka, da bo sodnik verjel njegovim izgovorom.

Sumljiv ovoj

Predvčerajšnjim dopoldne je Fulvio Canestri, novi lastnik tvrdke «Casa della carta» v Ul. Donizetti 1, poklical «emergenco» ker je neki njegov uslužbenec našel v skladišču papirnat ovoj. Lastniku se je ovoj zdel zelo sumljiv in je zato poklical policijo, ki ga je odprla in našla v njem italijansko puško modela 98 v dobrem stanju. Fulvio Canestri ni znal dati nobenega pojasnila. Zato so poklicali na zaslišavanje bivšega upravnika podjetja Borghija, ki pa tudi ni znal ničesar o puški in sumljivem ovoju. Policija je pripravila obadva, včeraj pa sta že bila pred sodiščem za določevanje narokov, kjer pa so ju oprostili in izpustili.

Sekira je nevarna

Tesar Aitnik Helmut iz Ul. Pane Bianco 32 je včeraj kot po navadi delal na neki novi zgradbi na Reški cesti. Pri delu je nerodno zamahnil s sekiro in se vsekal v nogo. Takoj so ga odpeljali v bolnico in se bo moral zdraviti okrog 8 dni.

Na cesti ga je zadela srčna kap

Včeraj okrog 9. ure dopoldne so poklicali na sedež CRDA civilno policijo, ker so ob vhodu v palačo našli truplo Romea Cozzija, uslužbenca CRDA v Tržiču. Zdravnik Rdečega križa, ki je takoj pohitel na kraj, je ugotovil, da je 65 letni Romeo Cozzi iz Ul. Brunner 2 umrl zaradi srčne kapi. Trupl., pokojnega so izročili svojcem in ga odpeljali na njegov dom.

Pri igri si je zlomil nogo

Včeraj pozno popoldne se je 12-letni Mario Urbani iz Ul. Scoglio 132 kot po navadi igral s svojimi prijatelji na tamkajšnjem igrišču. Ko je tekal, se je nerodno spodtaknil in padel na tla, pri čemer je dobil hude poškodbe in si zlomil nogo. Mladi dečko se bo zaradi tega moral zdraviti 40 dni.

Žeparji

Tudi včeraj so žeparji marljivo opravljali svoj posel na tržaškem velesejmu. Čeprav v manjšem obsegu, zaradi manjšega obiska. Armando Jacobello iz Ul. Fonderia 12 se je pritožil na policiji, da so mu neznanci odnesli denarniso, dokumente in 2200 lir. Vladislav Serazin iz Ul. Commerciale 106 pa se je pritožil, da so mu odnesli denarnico, 2000 lir in dokumente.

VINOGRADNIKOM!

Občina opozarja vse vinogradnike (lastnike, zakupnike ali polovinarje), ki nameravajo predelati grozdje v vino, da morajo v treh dneh po trgatvi prijaviti občinski davkariji na posebnem obrazcu sledeče:

1. Ime in priimek lastnika, zakupnika ali polovinarja;
2. količino in kakovost grozdja ter kraj shrambe;
3. preostanek vina iz preteklih let v kleti na dan prijave;
4. za kakšne namene je določen letošnji pridelek vina, oziroma koliko ga bo za domačo potrošnjo, koliko za prodajo;

Obrazce za prijavo dobite pri osrednjem uradu občinske davkarije, Ul. Mazzini 6-II, kakor tudi pri drugih uradih in sektorskih podružnicah občinske davkarije. — Prijavo so dolžni izpolniti tudi oni, ki imajo pravico do oprostitve. — Proti kršiteljem se bo postopalo po zakonu.

Izognila se je avtu a motorist jo je povozil

Vilma Godina iz Ul. Vigneti 45 je včeraj brezskrbno šla po Ul. Soncini, ko pa je zapazila za seboj neki kamion, se mu je hotela izogniti in je hitro skočila proti pločniku. V naglici pa ni Vilma zapazila motorja, ki ga je vozil Santo Marc iz Bazovice in ki jo je vrgel na tla. Zaradi lahkih poškodb se bo morala zdraviti okrog 7 dni.

Zaključek operetnega „festivala"

Nismo proti najrazličnejšim glasbenim festivalom, vendar pa se ram zdi, da je za uprizoritev dveh iz arhiva preteklih časov izvlečenih operet izraz «festival» vendarle nekam previsoko doneč, pa čeprav je samo «operetni festival». Razen tega pa je Benatzkyjev «Beli konjiček» prej nekaka glasbena revija, ki jo prepletajo modni šlagerji, kakor opereta, vsaj če si vzamemo za zgled klasičen tip operete, kakor sta jih pisala Strauss in Lehar.

Prva uprizoritev «Belega konjička» v soboto zvečer je z njegovo vedro vsebino prinesla obilo veselega razpoloženja med občinstvo, ki tokrat zaradi precej chlajenega ozračja ni bilo tako številno kakor sicer. Predstava je bila skrbno pripravljena in opremljena z raznimi učinkovitimi efekti — na obrežje St. Wolfganškega jezera, ležečega med visokimi gorami Solnograške pokrajine, pripelje cel pravcat parnik in pristni Tirolci, v ta namen došli iz svojega rodnega kraja, vam zaplešejo svoj narodni ples. Odličen je bil Leo Micheluzzi kot benečanski industrijalec, ki je v pristnem beneškem narečju zabaval tržaško publiko. Kot tipični operetni figuri sta se še kaj dobro uveljavila Letizia Otero kot krčmarica «Pri belem konjičku» in Paolo Civil kot natakar «Leopold». Niso zaostajali tudi drugi igralci kot Marika Maggiarij, mali Lino Roby kot «piccolo» ter Gualtieri Rispoli, sijajen komik v vlogi Sigismonda.

Zbor je pripravil Adolfo Fanfani, dirigiral je Cesare Gallino, ki se mu pozna velika praksa v glasbi te vrste; režiral je Luciano Ramo, scenerijo pa je opremil Ercole Sormani. O kvalitetah orkestra bi bilo na tem mestu odveč razpravljati, upamo, da ga bomo v bližnji bodočnosti slišali kvalitetnejše «zaposlenega».

Američani izpraznili pristanišče Pohang

«Severni» zasedli žel. križišče Angani in Jongšon-Ameriški umik severno od Taegu-Delovanje partizanov za ameriškimi črtami

PIONGIANG, 5 — GLAVNI ŠTAB SEVERNOKOREJSKE VOJSKE je zjutraj izdal poročilo, ki pravi, da zadajajo čete ljudske vojske vzdolž cele fronte hude udarce ameriškim in «južnim» enotam, ki s pomočjo tankov in letalstva izvajajo številne protinapade ter skušajo ohraniti svoje položaje. Oddelki ljudske vojske so med ogorčenimi boji vzdolž vzhodne obale onesposobili za boj 1500 sovražnih vojakov in častnikov ter jih zajeli več kakor 150. Zaplenjeno je bilo veliko vojne opreme.

Večerno poročilo «severnih» pravi, da se nadaljujejo ogorčene borbe. Enote ljudske vojske, ki napredujejo vzdolž vzhodne obale so prestregle vse protinapade divizije «Seul», ki je bila reorganizirana in izpopolnjena z moži in opremo. Potem, ko so sovražniku povzročili velike izgube, so oddelki ljudske vojske 4. t. m. osvobodili veliko železniško križišče Angani V bojih za posest mesta je bilo zaplenjene veliko sovražnikove vojne opreme. V bojih na tem področju je manjši oddelek južnokorejske vojske skupaj s poveljnikom prešel na stran ljudske vojske. Z drugih področij fronte ni posebnih vesti.

«AGENCIJA UNITED PRESS» poroča, da glavnina severnih čet, katera je včeraj predrla črto, ki jo je držala neka južna divizija, in zasedla križišče Angani ter 8. km dolg pas ceste Pohang-Jongšon, preiskuša nocoj zavezniške položaje južno od Angani.

Iz ameriških uradnih krogov poročajo, da ta prodor zadržujejo na obeh bokih. Množični napad na severno-vzhodno fronto je prisilil 8. južnokorejsko divizijo, da se je v treh dneh umaknila od 8 do 12 km. Napad proti severnim silam na severno-vzhodni fronti so sprožile vsaj tri južne divizije na fronti dolgi 40 km. Poročajo, da so se za novo obrambno črto pojavile skupine partizanov, ki napadajo male oddelke južnih ter ovira jo promet. Partizani so celo napadli neko divizijsko poveljstvo.

Zadnje vesti poročajo, da so Jongšon «severni» zasedli pomoči. Vsaj dve sovražni koloni so zapazili severno od Pohanga na področju Hungae in s tem še bolj utrdili mnenje, da se «severni» tu ponovno zbirajo. Fronta poteka sedaj severno od križišča Kionglu. «Južni» in Američani so odbili vse ponočne napade.

Dopisnik «United Pressa» Robert Bennyhoff poroča z vzhodne fronte, da so sile OZN izpraznile Pohang in se umaknile na črte za Hiangianom, južnozahodno od pristanišča.

AGENCIJA AFP poroča, da so se na področju Taegu umaknile ameriške sile iz Tabudonga. Čete so se umaknile na višine približno 5 km južno od Tabudunga na glavni cesti, ki vodi proti severu. Obrambna črta poteka približno 15 km severno od Taegu.

Glavnemu tajniku OZN je v torek francoska vlada javila sklep, da pošlje na Korejo pehotni bataljon. Sklep francoske vlade je v zvezi s pozivom Trygve Liea 15. julija t. l.

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

Sreda 6. septembra
Lovrenc, Lepa
Sonce vzide ob 5.31, zatone ob 18.36. Dolžina dneva 13.05. Luna vzide ob 23.38, zatone ob 15.46.
Jutri četrtek 7. septembra
Marko, Mirna

OF

Redni sestanek okrajnega odbora OF II. okraja bo danes 6. t.m. ob 19.30 v Ulici Machiavelli 13. Prav tam bo ob 20. uri sestanek sektorskih tajnikov OF II. okraja.

OKRAJNI ODBOR OF OPCINE obvešča, da se prijave za Zagrebški velesejem sprejemajo za vasi OPCINE, TREBCE, BANE, KONKONEL, BRISCKI in FERNECI na sedežu okrajnega odbora OF na Opčinah v Brinjevi ul. (Ginepri) št. 7 (pri Ivanki Dolenčevi) VSAK DAN od 8-13 in od 16-19 ure.

ZA VASI PROSEK IN KONTOVEL pri tov. Alojzu Briščku na Proseku ob sobotah od 19-21 ure in ob nedeljah od 10-12.

ZA PADRICE IN GROPADO pri tov. Ivanki Grgič v Padričah v sredah in petkih od 19-21.

ZA BAZOVICO, PESEK IN GROCANO na sedežu OF v Bazovici v sobotah od 20-22 in nedeljah od 10-12 ure.

ZA COL pri tov. Jožetu Skamperle.

ZA VELIKI REPEN IN MALI REPEN pri tov. Silvestru Skabar v Velikem Repnu ob ponedeljkih in sredah od 19-22 ure.

OKRAJNI ODBOR OF ZA V. OKRAJ MILJE - DOLINA obvešča vse svoje člane in prijatelje, da se lahko vpišejo za izlet v Zagreb, ki ga organizira Primorski dnevnik in Il Progresso ob priliki velesejma, pri sledečih tovariših na vaseh, in sicer: pri Sturmanu Josipu, Domjo - Sv. M. M. Sp. št. 54., pri Kuretu Silvestru, Ricmanje št. 19, pri Žerjal Josipini, Boršt št. 55, pri Sancinu Josipu, Boljunec št. 228, pri Prašlju Josipu, Dolina št. 122, pri Olenik Bernardi, Mačkovlje št. 52, pri Bandiju Mirku, Prebeneg št. 6, pri Veljaku Lazarju, Stramar št. 882, pri Jamšku Josipu, Plavje št. 169 in pri Sancinu Francu, Skofije št. 218. Vpisovanje se sprejema do 12. septembra t. l. za prvi in drugi turnus.

V torek 5. t. m. ob 19.30 bo redni sestanek okrajnega odbora OF II. okraja v običajnih prostorih. Isti dan ob 20.30 bo ravno tam sestanek sektorskih tajnikov OF II. okraja.

SEZNAM KRAJEV ZA PRIJAVE ZA OBISK MEDNARODNEGA VELESEJMA V ZABREBU ZA NABREŽINSKI OKRAJ.

Za Nabrežino — Slivno na sedežu OF — Dutkova hiša št. 89. V Vižovljah št. 9 pri Nini Kravanja za Sesljan in Vižovlje. Za Devin pri Miri Legišević v Devinu št. 34. Za Sv. Ivan in Medjo vas pri tov. Kosmanu (gostilna). Za Križ pri tov. Mariji Sonce, Sv. Križ 12 in pri tov. Josipu Ukmarju, Sv. Križ 51. Za Cerovlje pri tov. Lini Petelin, Cerovlje 6. V Mavhinjah pri tov. Zdravku Urdihu, Mavhinje 20. Za vasi Šempolaj, Prečnik, Trnovica in Praprot pri tov. Vidi Furlanovi, Šempolaj 20. Za Saležem in Samotorico pri tov. Janku Obadu, Saležem 17. Za Zgonik in Koludrovico pri tov. Ivanu Knezu, Kolodrovica 2. Za Gabrovec pri tov. Ivanki Rustjan, Gabrovec 4.

OKRAJNI ODBOR OF ZA II OKRAJ obvešča svoje člane in prijatelje, da se lahko vpišejo za izlet v Zagreb, ki ga prirejata «Primorski dnevnik» in «Il Progresso» ob priliki velesejma, pri sektorskih odborih OF ali pa direktno na sedežu okrajnega odbora OF na stadionu «Prvi maja» v torkih, četrtkih in sobotah od 17. do 20. ure. Vpisovanja se sprejemajo do 12. septembra t. l.

VPISOVANJE ZA OBISK ZAGREBSKEGA VELESEJMA V I. OKRAJU. Prijave za obisk zagrebškega velesejma se za I. OKRAJ sprejemajo v Ul. Machiavelli 13, II vsak dan od 10. do 12. ure in od 16. do 18. ure.

V BARKOVLJAH se prijave sprejemajo na sedežu Prosvetnega društva Ul. Bovedo 41 (na mandriji) začenši s soboto 2. septembra od 19. do 21. ure, ob torkih in četrtkih od 19. do 20. ure.

Vpisnina znaša za osebo L. 3.100.— (vožnja, hrana, prenočišče in vstopnina na velesejem). Vpisovanje se zaključi 11. septembra. Odpotuje se v dveh izmenah: I. izmena 23., 24. in 25. septembra, II. izmena 7., 8. in 9. oktobra. Odhod iz Trsta za I. izmeno je v soboto 23. septembra ob 7. uri z glavne postaje in povratek v ponedeljek 25. septembra ob 24. uri v Trstu. Čas odhoda in povratka II. izmene od 7. do 9. oktobra je isti kot za I. izmeno.

VPISOVANJE ZA IZLET na Zagrebški velesejem, ki ga organizirata «Primorski dnevnik» in «Progresso», se sprejemajo: za IV okraj na sedežu OF v Vicolo di Servola 65 v Skednju (pri Bordonu) in na Kolonkovec pri tov. Grizančien.

Glasbena šola v Trstu

Vpisovanje v Glasbeno šolo bo še danes 6. t.m. od 10 do 12 ter 17. do 19. ure v Ul. Slataper 1-I (Carrara) za vse lanske kakor tudi nove gojence. Poučevali se bodo naslednji predmeti: klavir, violina, viola, violončelo, kontrabas, klarinet, trobenta, harmonika, nadalje elementarna glasbena teorija, teorija združena s solfeggiom in mladinskim petjem ter harmonija. Vršil se bo tudi tečaj za solopetje. Pričetek pouka bo 15. septembra. Za vpis vabimo tudi lanske gojence in nove iz Barkovelj in Opčin.

RAVNATELJSTVO

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE

za Tržaško ozemlje

V četrtek 7. t. m. ob 20. uri gostovanje na stadionu «Prvi maj» z Goldonijevo komedijo

„PRIMORSKE ZDRAHE"

PROSVETNA DRUŠTVA

Odbor Prosvetnega društva v Barkovljah se sestane k seji v četrtek 7. t. m. ob 20.30 v običajnih prostorih.

BRIGADNIKI IN TABORNIKI, POZOR!

Brigadniškega večera ne bo danes, kakor dogovorjeno, tem več v petek 8. t.m.

Stab

ŠOLSKA OBVESTILA

VPISOVANJE NA SLOVENSKIH SREDNJIH SOLAH IN TECAJIH V TRSTU

Na vseh srednjih šolah in tečajih v Trstu in okolici se je začelo vpisovanje dne 1. septembra in se zaključi dne 25. septembra. Učenci, ki polagajo popravne ali razredne izpite, se lahko vpisujejo do konca meseca.

Vpisati se morajo tudi vsi oni, ki so položili sprejemni izpit. Vpisovanje je vsak delavnik od 10. do 12. ure. Podrobnosti na oglasni deski vsake šole.

Popravni izpiti

na slovenski nižji srednji šoli, pri Sv. Jakobu, Ul. della Scuola Nuova št. 14 bodo v naslednjem redu:

1. SPREJEMNI IZPITI:

Pismeni sprejemni izpiti bodo 16. IX. ob 9 slovenski jezik, 18. IX. ob 9 računstvo.

Vsi ustni izpiti bodo 19. IX. do 8 dalje.

2. POPRAVNI IZPITI ČEZ I. IN II. RAZRED

Pismeni popravni izpiti bodo v naslednjem redu: 16. IX. 1950 ob 8.30 slovenski jezik; 18. IX. 1950 ob 8.30 latinski jezik; 19. IX. 1950 ob 8.30 matematika; 20. IX. 1950 ob 8.30 italijanski jezik.

Ustni izpiti bodo: 21. IX. ob 8 za I a, I b, I c, Ič, I d; 22. IX. ob 8 za I e, I f, I g, I h. 23. IX. ob 8 za II a, II b, II c. 25. IX. ob 8 za II č, II d, II e.

3. NIŽJI TEČAJNI IZPITI

Pismeni nižji tečajni izpiti bodo: 21. IX. ob 8.30 slovenski jezik; 22. IX. ob 8.30 prevod iz lat. v slov.; 23. IX. ob 8.30 prevod iz slov. v lat.; 25. IX. ob 8.30 matematika; 26. IX. ob 8.30 risanje; 27. IX. ob 8.30 italijanski jezik.

Ustni izpiti se bodo začeli 29. IX. ob 8 uri.

Natančnejši razpored za vse izpite visi na oglasni deski v šoli. Kdor ne bo prišel določenega dne k izpitu, ga pozneje ne bo mogel delati.

Ravnateljstvo

NASTAVITVE V OTROŠKIH VRTCIH

Interesenti za pripravniška mesta v otroških vrtcih si lahko ogledajo sezname in zapisnike sej ocenjevalne komisije pri tajništvu šolskega urada (v občinski palači, soba 100 v II. nadstropju) do 12. t. m.

NOCNA SLU

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1/II. nadst. - Telefon 11-32

Nekaj za urednike Katoliškega glasa

Na VII. redni seji glavnega odbora Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov LR Slovenije, v katerem je včlanjenih že danes okrog 500 članov, so člani tega odbora in zaupniki, kakor tudi člani upravnega odbora zadruge sprejeli obveznosti za 255 tisoč dinarjev posojila. Na seji je bilo navzočih 40 članov. Največji znesek, to je 50.000 din, je podpisalo pet očetov iz samostana Kartuzija Pleterje. Znesek 20.000 dinarjev je podpisal znani župnik iz Dola pri Hrastniku tov. Medvešek Matija, ki je za časa NOV aktivno sodeloval v hrvatskih partizanskih edinicah, je vpisal 20.000 din. Tov. Miloš Čarf, župnijski upravitelj v Zgornjem Tuhinju, koroški rojak in velik prijatelj socialističnega zadružništva, se je zavezal, da vpiše 10.000 din. Poslevoječi sekretar Cirilmetodijskega društva in katehet v pokoju tov. Janko Zagar je vpisal 6000 din. Prav tako se je dobro odrezal član glavnega odbora in predsednik oblastnega odbora Cirilmetodijskega društva za goriško oblast dekan Gabrijel Pščanec, ki je podpisal 6000 din. Član upravnega odbora nabavno-prodajne zadruge katoliških duhovnikov LRS in aktivist za časa NOV tov. August Stancer iz Rogaške Slatine se je zavezal za 5000 din.

Mnogi drugi člani so podpisali ravno tako po 5000 din, nekateri pa nižje zneske. Na vseh okrajnih konferencah tega društva duhovnikov, ki so bile v mesecu juliju, se je govorilo o akciji za vpis drugega ljudskega posojila. Člani so sprejeli sklepe, da bodo po svojih močeh podprli akcijo za vpis posojila.

O nadaljnjih uspehih te akcije s strani patriotične katoliške duhovščine bomo še poročali.

Zgornje poročilo je objavil »Slovenski poročevalec«, glasilo OF Slovenije. Dejanje slovenske duhovščine dokazuje, kako so pošteni slovenski duhovniki povezani s svojim narodom, kako se zavedajo svojega poklica in kakor vsi jugoslovanski državljani pomagajo pri izgradnji boljše bodočnosti. Tudi slovenska duhovščina priča svoj delež pri skupnih ljudskih naporih, ti duhovniki so prispevali k temu, da je bil določen znesek ljudskega posojila že četrti dan prekoračen. To je neizpodbiten dokaz enotnosti jugoslovanskih narodov, ljubezni vseh poštenih državljanov do nove Jugoslavije v kateri vidimo, da njihovi napori niso zaman in da se dan za dnem njihova dežela preobrazuje in postaja vedno bogatejša in neodvisna od tujega gospodarstva.

To naj si vzamejo za zgled tisti katerim «vatikanski cilji» so «njihovi cilji», tisti, ki se bojijo svojega naroda in ki so pred njim bežali.

Revizija volivnih imenikov v Gradiški

Občinska volivna komisija je končala z revizijo volivnih imenikov in sporoča, da je bilo z 31. avgustom v občini 1511 volivnih upravičencev moškega spola 1813 pa ženskega. Skupno število volivcev je tako razdeljeno: 1. volišče: moških 261, žensk 313; 2. volišče: 266 in 340; 3. volišče: 342 in 390; 4. volišče: 308 in 375; 5. volišče: 334 in 405. Skupno šteje Gradiška 3324 volivnih upravičencev.

IZ TRŽIČA

Ravnateljstvo ladjedelnice CRDA se boji delavskega nadzorstva

Notranja sindikalna komisija v ladjedelnici CRDA v Tržiču je izdala v zvezi z novozgrajenimi stanovanji za uslužbence ladjedelnice nasledje sporočilo: «Glede na to, da je ustanova ki gradi stanovanja za uslužbence ladjedelnice, zakasnela z razdeljevanjem stanovanj, ki so bila zgrajena na področju Spaini, so se številni delavci obrnili na notranjo komisijo in zaprosili za obrazec, da vložijo prošnjo za stanovanje ter zahtevali od komisije pojasnil o načinu razdeljevanja, teh stanovanj. Glede tega smatramo za potrebno omeniti, da je uprava hiš, ki jo vodi ravnatelj Albert Cosulich, vedno odklanjala sodelovanje notranje komisije pri razdeljevanju stanovanj in izjavila, da bo sprejela od notranje komisije, kakor tudi od vsakega delavca samo nasvete in predloge. Glede na to odklanja notranja komisija vsako odgovornost glede razdeljevanja obrazcev in objavo pravil».

Poročilo sindikalne komisije nam priča, kako skušajo delodajalci na vsak način zmanjšati pomen in vlogo sindikalnih organizacij ki predstavljajo v podjetju vse delavce. Gospod Alberto Cosulich se morda boji, da bi delavci nadzorovali razdeljevanje novozgrajenih stanovanj, ker hočejo morda napraviti po domače oziroma razdeliti stanovanja po simpatijah ali po «prijateljstvu». Prepričano smo, da delavci tržiške ladjedelnice ne bodo dovolili kakršne koli diskriminacije in da bodo znali zahtevati pravilno razdelitev stanovanj najpotrebnejšim delavcem in uradnikom ladjedelnice.

Štandreški balincarji premagali Podgorce

Pred tedni smo poročali o balincarskih tekmah v Podgori, ki jih je organiziralo društvo «Inter», na katerih je bila največja borba med ekipama Podgore in Standreža. Tedaj so zmagali Podgorci. Standrežani so zgubili samo zaradi «smole» in so takoj po končani tekmi izjavili in obljubili, da bodo na prihodnjem srečanju v Standrežu gotovo zmagali.

To obljubo so tudi držali. Preteklo nedeljo so bile v Standrežu v gostilnah pri Pavli in Turri balincarske tekme. V Standrežu so se domačini dobro znašli in odnesli dve nagradi. Od številnih ekip, ki so se udeležile tekem, se je samo goriška ekipa dobro plasirala in odnesla drugo nagrado. Podgorci, ki so na prvem srečanju popolnoma prevladovali, so v nedeljo odšli domov poraženi. Med raznimi tekmami in po končanih tekmah je bilo v dveh gostilnah veselo razpoloženje. Zmagovalci in premaganci so skupno popili kozarec dobre kapljice, ki je vsem vlila volje in poguma za nadaljnje tekme, ki bodo v nedeljo 10. t.m. v Gorici v gostilni pri Pavlinu ob 14. uri.

Tehnični rezultati nedeljskega srečanja:

1. nagrada, ekipa Pavletič—Klaučič (Standrež).

2. nagrada, ekipa Komavli—Pavlin (Gorica).

3. nagrada, ekipa Petean—Kernja (Standrež).

4. nagrada je bila razdeljena med tri ekipe, in sicer Glesič—Makovec, Vižintin — Cotič in Podbersič—Marusič.

Na tekmah je sodelovalo 24 ekip.

IZPRED SODIŠČA

Nečloveška mati

Včeraj se je pred goriškim sodiščem za zaprtimi vrati vršila nanimiva razprava proti 33-letni Mariji Zabedeo, poročeni Balesao iz Tržiča, Ulica Kosulič 3, obtožena zaradi pohujšanja lastne hčerke Ane, stare 12 let in zaradi svojega nemoralnega življenja.

Sosedje so že nekaj časa opazovali stalne obiske moških pri Zabedejevi ob vsaki uri, kar je vzbudilo sum, da v hiši nekaj ni v redu. Zadevo so javili oblastem, ki so začele poizvedovati koliko je v tem resnice. Policija je pozorno opazovala osumljeno hišo. Ni ji bilo treba dolgo čakati, da je prišla prostituciji na sled. Zaprli so zgoraj imenovano in so pri zasliševanju prišle na dan še zanimivejše stvari, ki jih je izpovedalo dekletce. Pokvarjeno ozračje je pogubno vplivalo na nedolžnega otroka, ki je kmalu sledil materinemu vzgledu. Pred sodniki je obtoženka skušala tajiti svoja dejanja. Sodišče pa je ugotovilo njeno krivdo in jo obsodilo skupno na eno leto in 8 mesecev zapora in 36.000 lir globe. Otroka bodo materi vzeli in ga dali v poboljševalnico.

* * *

Naslednji proces je obravnaval obtožbo Antona Tabacco, starega 53 let, iz Tržiča, ki je 21. junija tega leta ukradel kolo Otaviju Fabru in nato pobegnil brez vsakega potnega dovoljenja v Jugoslavijo. Po nekaj dneh, ki jih je prebil v Jugoslaviji so ga jugoslovanske oblasti pripeljale do bližnjega italijanskega bloka in ga izročile tukajšnji policiji pri Rdeči hiši. S seboj je imel tudi ukradeno kolo. Pri zasliševanju na policiji je izjavil, da je bežal v Jugoslavijo zato ker je bil brezposeln in ker je bil v sporu z ženo. Ni pa ničesar povedal o ukradenem kolesu.

Sodišče ga je obsodilo na 4 mesece zapora in 6.000 globe zaradi tatvine in na 3 mesece zapora in 10.000 globe zaradi neodvoljene emigracije.

Zaradi nedovoljene emigracije je bil tudi obsojen Albert Colussa na 24.000 globe in 4 mesece zapora.

Izlet mladinskega odseka SPD na Ponce

V soboto 9. in nedeljo 10. septembra priredi mladinski odsek SPD izlet na Velike Ponce (2.274 m) nad Belopeškimi jezeri. Odhod v soboto ob 14.30 s Travnika. Prenočili bomo v koči.

Vpisovanje kakor običajno pri Darku Suligoju na Travniku še danes.

Voznina za člane mladince 400 lir; za ostale člane 700 lir, za nečlane 800 lir.

KINO

VERDI, 16.30: «David Copperfield», J. Barrymore.

VITTORIA, 17: «Opoldanski svit», A. Baxter.

CENTRALE, 17: «Gospod in sirena», W. Powell.

MODERNO, 17: «Venerin poljub», A. Gardner.

ESTIVO, 21: «Vihravost v puščavi».

EDEN, 17: «Korak morilca», J. Garfield.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

GRADIŠKA

Občinski odbor proti sobotnemu trgu

V Gradiški se je pred dnevi sestal občinski odbor, ki mu je predsedoval župan Bressan. Župan je takoj ob otvoritvi podal svoje poročilo o razgovorih, ki jih je imel v preteklih dneh s predsednikom Združenja trgovcev goriške pokrajine in drugimi oblastmi glede tedenskih in mesečnih trgov v Gorici.

Občinski odbor je po proučevanju vprašanja sklenil, da ne sprejme zahteve po zvišanju števila tedenskih trgov in odločil, da se uveljavi sklep pretekle seje glede odprave sobotnega trga. S tem naj bi bil v Gradiški odprt tedenski trg samo ob torkih in enkratni mesečni sejem.

Občinski odbor je mnenja, da bi imeli z večtedenskimi trgi korist samo krošnjarji. Zato je zavzel omenjeno stališče, da se s tem zaščiti občinsko gospodarstvo. V tej zvezi, pravi občinski odbor, se ščitijo interesi potrošnikov, ki se lahko enkrat tedensko poslužujejo trga, kjer prodajajo krošnjarji in zato smatra za nepotrebno, da se vzpostavi še en tedenski trg. Kot druga točka tega vprašanja, ki jo smatra občinski odbor za zelo važno, je naslednja. Medtem ko domači trgovci prispevajo v veliki meri k občinskim financam in pri krajevni dejavnosti, ne prinesejo krošnjarji v tej zvezi skoraj nobenega dobička. Nasprotno, denar, ki ga zaslužijo, navadno odnesejo s seboj, kar seveda škodi krajevnemu gospodarstvu. Kupovati pri domačih trgovcih pa omogoča kroženje denarja na domačem trgu, kar bogati domače gospodarstvo.

Vprašanje večtedenskih trgov v Gradiški in vprašanje krošnjarjev na tedenskih trgih se vleče že več tednov. Občinski odbor je od začetka nameraval ne samo odpraviti sobotni trg, ampak tudi prepovedati krošnjarjem prodajo svojega blaga v Gradiški. Kakor je znano krošnjarji prodajajo svoje blago po nižjih cenah kot navadni trgovci, kar omogoča predvsem gospodinjam, da izkoristijo to priliko in lažje nabavijo potrebne stvari. Tako so krošnjarji tudi prisilili trgovce, da niso dvigali svojih cen po svoji volji in postali činitelj uravnovešanja cen. Jasno je, da so proti temu trgovci protestirali, ker jim je nemogoče svobodno špekulirati. Proteste trgovcev je občinski odbor popolnoma sprejel in pred časom sklenil, da se krošnjarjem prepove vstop na tedenski trg. Kakor je znano so se proti temu uprle gospodinje in krošnjarji, ki so nabrali v nekaj dneh nad 4000 podpisov na resolucijo, ki zahteva pomnožitev tedenskih trgov. Kakor vidimo pa je občinski odbor popolnoma na strani trgovcev in je s svojim sklepom ukinil sobotni trg. Zadeva, ki postaja že pokrajinskega značaja, se ni še zaključila in bo pri tem imel zadnjo besedo občinski svet».

Mestna ribarnica in tržnica bosta zgrajeni do 15. septembra

III. gospodarska razstava bo v novih prostorih ribarnice

Že dalj časa gradijo v Kopru novo ribarnico in tržnico, ki bo zgrajena do 15. t. m. V tem novem objektu bo prirejena III. razstava gospodarske delavnosti Istrskega okrožja. Se nedavno je bilo tod prav malo zazidanega prostora, toda v zadnjem mesecu je stavba zrasla že do strehe. Sedaj urejujejo notranje prostore bodoče tržnice in ribarnice.

Pozabiti ne smemo, da so k temu delu doprinesli velik delež člani SIAU iz Kopra, ki so se dnevno, največ pa ob nedeljah, udeleževali prostovoljnega dela. Desetine in desetine delavcev pa tudi kmetov - Koprčanov je pomagalo, samo da je šlo delo naglo naprej Zidarski vajenec mi je pojasnil, da morajo hiteti z delom, da bo stavba do 15. t. m. popolnoma zgrajena in pripravljena za razstavišče.

Posebno so si prizadevali težaki - malovarji, da ne bi zidarjem zmanjkal stavbeni material. Po drugi strani so klesarji obdelavali kamne, drugi pa so ga odnašali na gradbišče, zopet drugi so prinašali opeko ali pa mešali malto. Za hitro delo so mnogo pripomogli stroji za mešanje malte, s katerimi so prihranili dnevno delovno silo 11 delavcev. To je pridobitev naših novatorjev in racionalizatorjev ki se trudijo, da izboljšajo delovni način in uporabljajo praktična proizvajalna sredstva. Skratka, samokolnice so škripale, celotno gibanje na gradbišču pa se je zdelo kot neprestano premikajoča se veriga.

Nekateri delavci so zaposleni na tem prostoru že od pričetka prvih del ter so izkopavali še stavbene temelje. Vsakdo od njih prispeva že od vsega začetka dnevno po dve naduri ne glede na nedelje, samo da bodo ta važen gospodarski objekt čimprej izročili v uporabo delovnemu ljudstvu.

Nova ribarnica in tržnica bo prispevala k zunanji lepoti Kopra, zlasti pa bo ustrezala gospodarskim potrebam, saj še danes v Kopru nimamo primerne tržnice, ki bi ustrezala zahtevam mesta.

Nogometna tekma

Kladivar : Proleter-(Arrigoni) 3:3

Nogometna tekma med «Kladivarjem» iz Celja in «Proleterjem-Arrigonijem» iz Izole se je končala nedovršeno s 3:3. Tekmo je vodil sodnik Fojan, ki je bila glede na hitrost in odločnost igralcev naravnost lepa in tehnično popolna. Na žalost je sodnik Fojan odpovedal.

Že v 6. minuti je Posinek od «Kladivarja» z lepo kombinacijo dosegel za svoje društvo prvi gol. Toda že v 9. minuti ga je Dudine od «Proleter-Arrigonija» izenačil. Domačini so bili v naletu in so že čez nekaj časa s Tupinijem in Colombanom dosegli drugi gol. Toda v 37 minuti je Cok od «Kladivarja» z močnim strelom zabil drugi gol in s tem izenačil prvi del igre.

V drugem polčasu je bilo takoj videti, da hočejo domačini nadvladati goste. Dejansko jim je uspelo, da so poslali v mreže gosta tretji gol. Od tega trenutka dalje so si gosti dovolili več faulov, katerih sodnik ni hotel priznati. Prišlo je do izključitve igralca Vittorija od «Proleter-Arrigonija» in do odstranitve stranskega sodnika. Kapitan od «Proleter-Arrigonija» je zahteval, da mora stranski sodnik zopet prevzeti svojo funkcijo, toda medtem ko so igralci «Proleter - Arrigonija» mirovali, je moštvo «Kladivarja» zabilo v svojo korist nasprotnikom tretji gol. Na ta dogodek so domačini zapustili igrišče. Tako se je končala igra, ki se je pričela v lepem stilu. Po mnenju gledalcev je neprijeten incident zakrivil edinole sodnik Fojan.

Kmetnaproza v Hrvojih

se je združila s Kmetijsko zadrugo v Borštu

Kmetnaproza Hrvoji obvešča vse dobavitelje in odjemalce, da se je združila s Kmetijsko zadrugo v Borštu. S tem v zvezi prosi, da vzamejo dobavitelji in odjemalci to spremembo na znanje in prenesejo vse salde Kmetnaproze v Hrvojih na tekoči račun. Kmetijske zadruge Boršt, ki bo odslej vodila vse posle za dosedanjo zadrugo v Hrvojih.

V Hrvojih bo še vedno ostala zadružna poslovalnica.

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

Vpisovanje ljudskega posojila v Kopru

Uslužbenci VUJA vpisali 250.000 dinarjev

V našem okraju nismo izvedli vpisovanje ljudskega posojila, vendar se je vseeno med našimi delovnimi ljudmi javilo spontano več tovarišev, ki so izjavili, da so pripravljeni prispevati po svoji zmožnosti za ljudsko posojilo. Podobne opombe smo slišali po več krajih, v tovarnah, podjetjih in delavnicah, uradih in ustanovah. Vsakdo od teh tovarišev in tovarišic uvideva, da je treba nadaljevati in dokončati započeto borbo in zgraditi bodočim rodovom boljše življenje. K temu doprinaša tudi še tako malenkosten prispevek za ljudsko posojilo.

Zgled posebne zavesti so pokazali uslužbenci VUJA, ki so zadnje dni podpisali nad 250.000 posojila. Več tovarišev, ki čutijo še posebno dolžnost do nove družbe, so svojo obveznost, dasiravno jim ne preostaja denarja, več kot izpolnili. Tako je nekaj uslužbencev podpisalo celo nad 10.000 din ljudskega posojila. S tem so hkrati pokazali, da imajo zaupanje do ljudske oblasti, države, KP, ki dela nenehno na socializaciji naše domovine.

Enako požrtvovalno podpisujejo ljudsko posojilo nameščenci Istrske banke. Tudi oni hočejo prispevati k izvajanju planskih nalog in k graditvi naše nove stvarnosti. Nadaljnje uspehe podpisovanja posojila bomo javili v našem listu.

Izpiti in vpis na slovenski gimnaziji v Kopru

Ravnateljstvo slovenske gimnazije v Kopru javlja, da bodo popravni, razredni in predmetni izpiti za vse razrede 11. in 12. septembra t. l. vsak dan od 8. ure naprej. Prošnjo, kolkovano z 9 din in s priloženim zadnjim letnim spričevalom, oddajte ravnateljstvu gimnazije ob prijavi za izpit.

Vpisovanje za vse razrede bo 14. septembra ob 9. uri. Prinesite s seboj zadnje spričevalo!

RAVNATELJ.

Vpis in ponavljalni izpiti na enoletni gospodarski šoli v Kopru

Vpisovanje v enoletno gospodarsko šolo v Kopru bo 12. t.m. od 8 do 12 v šolskih prostorih.

Ponavljalni izpiti bodo 11. t.m. od 8 do 12 prav tako v šolskih prostorih.

Plan dela SIAU v avgustu dosežen in celo prekoračen

Člani opravili 37.515 ur prostovoljnega dela

Plan v mesecu avgustu, ki si ga je začrtala naša množična organizacija SIAU, je bil dosežen in v nekaterih primerih tudi presežen. Vse to je zasluga naših delovnih ljudi iz mesta in dežele. Ljudstvo se zaveda, da smo po krivdi bivših režimov zaostali v gospodarstvu, kulturi, gradnjah in podobno, zato pomaga radevolje s prostovoljnim delom, pomaga ljudski oblasti, samo da bi napredovalo in dvignilo svoj standard.

V okviru svoje organizacije SIAU sodeluje ljudstvo strnjeno v naporu za dosego prevzetih nalog. Ravno v zadnjem mesecu se je vpisalo v SIAU večje število novih članov, da skupno z ostalimi člani sodelujejo pri izvajanju plana. Po vaseh in mestih našega okraja so bili množični sestanki, kjer so osnovne organizacije postavile razne komisije, ki bodo odločale v vseh važnejših vprašanjih, kot pri izvzajanju plana, glede oddaje pridelkov, posetve, organizacije udarniškega dela in podobno.

Nekateri osnovni odbori zaslužijo vse priznanje. Tako so v avgustu poslali frontovci iz Tinjana 6 najboljših tovarišev v delovno brigado za mesec dni. Zraven tega so pridobili več novih članov za SIAU, istočasno pa so prispevali nad 640 delovnih ur.

V Ankaranu so se dobro pokazali predvsem zadružniki, saj so opravili 1456 prostovoljnih ur in poleg tega dali na razpolago vozove z vprežno živino in kamion, s čemer so izvedli ogromno delo. V SIAU je pristopilo okoli 20 novih članov.

V ospredje so stopili tudi vaščani iz Sv. Antona in okolice. Pretekli mesec so dosegli z gradnjo zadružnega doma nad 1540 udarniških ur, s čemer so dosegli velik uspeh zlasti če pomislimo, da se trudijo že vse to leto, da bi dogotovili zadružni dom.

Smarčani so tudi zadnji mesec pohiteli, da bi ostali med prvimi, kakor so bili že nedavno. Tako so doprinesli nad 1560 delovnih ur, vrhu tega pa so se zanimali za prosvetno delo, da bi s tem dvignili tudi kulturno stopnjo svoje domače vasi.

Izredno žilavost in vztrajnost izkazujejo Gažončani. Zavedajo se, da bodo združeni dosegli vse. Sedaj so si napeljali v vas električni vod in trenutno delajo nov vodnjak ter urejujejo domače ceste. Posebno lepo so pripravili prostor okoli spomenika padlih borcev. Za vse to so žrtvovali nad 1760 udarniških ur.

V Pučah so izvršili 1300 delovnih ur za popravo poljskih cest in pri gradnji nove ceste, ki bo vezala Puče s Koštabono. Mnogo več so napravili zadružniki pri gradnji novega živinskega hleva in velikih svinjakov.

V Sv. Petru bi dosegli še večje uspehe, če bi vodstvo SIAU in ostalih organizacij bilo bolj čvrsto. Kljub temu so prispevali za gradnjo zadružnega doma že vedno 1080 delovnih ur. — Člani SIAU v Portorožu so bili pretekli mesec precej delavni, saj so napravili 1150 delovnih ur. — Kortežani so zagrabili z vso silo za delo in dali za postavitev zadružnega doma 1780 ur prostovoljnega dela. Četore, mala vasica, je bila izredno marljiva ter je prispevala za gradnjo vodnjaka in cest 1670 delovnih ur.

Če hočemo gledati kritično na dogodke, moramo omeniti, da so bili v avgustu manj aktivni v Dekanih, Padni, Krkavčah in Sečjolah. Vso to mlačnost moramo pripisati nepravilnemu pojmovanju položaja od strani krajevnih voditeljev množičnih organizacij. Prepričani smo, da bi bili tudi ti kraji pri malo boljši organizaciji in večji volji dosegli lahko enake uspehe, kakor so jih zgoraj omenjene vasi. Seveda, če niti člani odbora ne pošljejo okrajni organizaciji rednih poročil, ki vsebujejo pregled in kontrolo dela, potem pri tako majhni zavesti dolžnosti ne moremo pričakovati posebnih uspehov.

Gledano v celoti, so člani SIAU našega okraja, to je delavci, kmetje, nameščenci, žene, možje, mladinci in mladinke napravili svojo dolžnost. Samo v avgustu so na ta način doprinesli vsega skupaj 37.515 prostovoljnih ur, kar predstavlja približno vrednost 600.240 dinarjev. Pri tem moramo upoštevati, da nam manjkajo poročila še iz nekaterih krajev. K tem podatkom je treba dodati še posebno delo na kulturnem področju in precejšnje število izletov, ki so jih napravile posamezne osnovne organizacije večinoma v bližnjo Slovenijo.

Izpiti in vpisovanje na slovenski nižji gimnaziji v Portorožu

Ravnateljstvo slovenske nižje gimnazije v Portorožu javlja, da bodo popravni izpiti za III. razred dne 11. septembra ob 8. uri. Nižji tečajni izpit se bo začel istega dne ob 10. uri.

Popravni izpiti za vse ostale razrede bodo iz matematike 11. septembra ob 10. uri. Za vse ostale predmete pa 12. septembra ob 8. uri.

Ob prijavi za izpit oddajte prošnjo kolkovano z 9 din in zadnje šolsko spričevalo.

Vpisovanje v vse razrede bo 14. septembra ob 9. uri. Prinesite s seboj zadnje spričevalo in rojstni list.

Pričetek pouka je 18. septembra.

Šmarski prosvetni delavci na izletu po Sloveniji

Člani prosvetnega društva v Šmarjah so se že dolgo časa pripravljali na večdnevni izlet po Sloveniji. Končno se jim je ta želja izpolnila in pretekli teden so se odpravili z doma. Na vse zgodaj so se zbirali pri zadružnem domu, mnogi vaščani so zvedavo gledali kaj pomeni takšno veselje in petje.

Z zadružnim kamionom so odbrzeli skozi Rižansko dolino. Mnogi od njih, ki še niso bili nikoli čez blok v Rižani, so strmeli, ko so se vozili po Črnokalskem klancu, s katerega je lep pogled nazaj čez Tinjan proti Kopru in naprej proti Trstu do Alp v ozadju.

Prvo postajališče so imeli v Postojni, toda ker so imeli ogled jame na sporedu šele ob povratku, so si zaenkrat ogledali samo mesto in njegove ustanove. Njihov mešani pevski zbor je zapel nekaj pesmi, da so se domačini čudili, da so kot mladinci in mladinke, ki so obiskovali samo italijansko potujčevalno ljudsko šolo, ohranili tako dobro izgovarjavo svojega materinega jezika.

Polna pričakovanja je bila njihova nadaljnja pot do Ljubljane. Že od Vrhnike dalje so se čudili avtomobilski cesti, zgrajeni iz betona. Kamion je drvel, da so bili naenkrat v predmestjih Ljubljane in v mestu samem. Že snaga, lepe ulice, mnoge nove palače, v sredini ljubljanski grad, v ozadju pa venec Kamniških - Savinjskih Alp so na vse napravile najboljši vtis. Čudili so se tudi mogočni stavbi Litostroja in pionirski progi.

Drugi dan so nadaljevali pot na Gorenjsko proti Bledu. Ko so jim pokazali Triglav se jih je polotila želja, da bi šli kar nanj. Toda to ni bilo v programu. Blejsko jezero, prelepi hoteli in vile, kjer iščejo sedaj oddih delavci in nameščenci vseh krajev Jugoslavije, medtem ko so bili nekoč shajališče nekdanjih izkoriščevalcev delovnega ljudstva, vse to je vplivalo na Smarčane v taki meri, da bi bili ostali najraje tukaj kar nekaj dni.

Toda morali so domov. Na povratku so si v Kranju ogledali tekstilno tovarno in zvedeli, da se tudi tukaj delavci radi žrtvujejo, samo da presegajo delovno normo. Ob poti so naši prosvetarji občudovali tudi lepo obdelana polja.

Ko so ponovno krenili skozi Ljubljano in prišli zopet v Postojno so si ogledali eno največjih znamenitosti na svetu, postojnsko jamo. Ne bomo opisovali podrobnosti, njihove občutke je izrazil na najboljši način popolen molk, ko so zagledali to čudo.

S Postojne so nastopili zadnjo etapo svojega izleta, in sicer obisk Reke in Opatije. Čeprav poznajo kolikor toliko Trst, ki je tudi veliko pristanišče, vendar so bili na Reki, kjer so gledali ves pomorski promet nekako ob blizu, presenečeni. Luka je bila polna domačih in tujih parnikov, na Reki in na Sušaku so natovarjali in raztovarjali številne ladje, enako pa je bil živ tudi osebni promet ljudi, ki prihajajo iz okolice in bližnjih otokov ves dan na Reko ter se vračajo domov. Bližnja Opatija je nudila sliko velikega olmorskega kopališča, polnega parkov, hotelov in vil ki dajejo prostora okoli 15.000 letoviščarjem.

Z občutkom da vse ogromne naprave, ustanove, ter življenje sploh vodi sedaj samo delovno ljudstvo, so se šmarski prosvetarji vrnili domov s prepričanjem, da je lepo delati za skupnost. V tem bodo imeli tudi v bodoče največje notranje zadoščenje.

Kinopredstave v Istrskem okrožju

V KOPRU: 5. t. m. «Fifa je nasedla na peščino»; 8., 9. in 10. t. m. «Nekdanji suženj»; 11. in 12. t. m. «Globus»; 15., 16. in 17. t. m. «Gozdni potepuh»; 18., 19. t. m. «Glasba na oblakih»; 22., 23. in 24. t. m. «Grešnica»; 25. in 26. t. m. «Ljubezen brez pomisleka»; 29. septembra in 1. oktobra «Dekleta za ženitev».

V IZOLI - *kino Arrigoni:* 8., 9., in 10. t. m. «Odvetnik Avana»; 13. t. m. «Globus»; 15., 16. in 17. t. m. «Grešnica»; 22., 23. in 24. t. m. «Glasba na oblakih»; 27. t. m. «Globus».

V IZOLI - *kino Odeon:* 5. t. m. «Izdajalec»; 8., 9. in 10. t. m. «Pripro okno»; 18. in 19. t. m. «Globus». 22., 23. in 24. t. m. «Prehod N. O.»; 29., 30. sept. in 1. okt. «Ljubezen brez pomisleka».

PIRAN - *kino Tartini:* 5. t. m. «Nekdanji suženj»; 8., 9. in 10. t. m. «Fifa je nasedla na pesek»; 11. in 12. t. m. «Globus»; 15., 16. in 17. t. m. «Glasba na oblakih»; 18. in 19. t. m. «Grešnica»; 22., 23. in 24. t. m. «Ljubezen brez pomisleka»; 25. in 26. t. m. «Tajinstven grad»; 29., 30. sept. in 1. okt. «Prehod N. O.».

Josip Jurčič — Janko Kersnik

ROKOVNJAČI

ZGODOVINSKI ROMAN

35.

Malo potem je oskrbnik že jahal čez bistriški most in potem po stranskih poteh proti Kolôovcu.

Blizu Rov ga je srečal voznik Ureh Telečnjakar, ki je peljal jelove hlode iz kolovškega gozda in ga ustavil kričeč:

«Blaža so ubili, gospod, Blaža Mozolovega! Snoči smo še pili skupaj, zdaj je pa mrtev kakor podgana, na katero s čevljem stopim».

Oskrbnik vpraša, kje je komisar kamniški s svojimi stražniki.

«Gori pri rovski cerkvi so vsi! Blaža so nesli v mrtvašnico! Oh gospod, veste kaj vam povem, nikar še vi dihurja rokovnjaškega ne lovite! Blaž je že iztaknil hudiča! Bog mu grehe odpustiéal mi je zanj, pa še bolj bi mi bilo, ko bi vas, gospod, kak tak rokovnjaški pasjeglavec osmodil, Bog ve, bi li jaz še dobil kaj vožnje, ko bi vas veče ne bilo na Kolovcu».

«Molči, molči in vozi!» zavrne oskrbnik nejevoljno voznikovo prijazno željo in dobri svet njegov ter krene s konjem na desno proti cerkvi.

«Jaz te ne bom hladil, če te bodo pekli!» godrnja jezno Ureh ter udari po suhih rebrih svojih konj in zdrdra z vozom navzdol proti Radomljam.

Komisar Mulej je že sedel v krčmi Hudmanove Jere in tam zapisaval in protokoliral izpovedbo dekle in nekaterih kmetov, ki so bili z Blažem prejšnji večer skupaj pili. Iz vsega pa mož še ni mogel več sklepati nego to, kar je trdilo občno mnenje, da so rokovnjači krivi tega zločina. Ko mu je pa oskrbnik svojo slutnjo natančno razložil, je sklenil hitro ravnati. Poslal je takoj enega huissierja v Radomlje, da poišče in uklene tistega Bojca. On sam pa je z ostalima stražnikoma šel na Paleževino.

Poljak je poslal konja domov ter se pridružil komisarju. Dozdevalo se mu je sicer, da bo njihova ekspedicija najbrž brezuspešna, a radoveden je bil vendar, videti domačijo onega skrivnostnega tujca, o katerem je zaradi Blaževe pripovesti sodil, da mora biti eden glavarjev te strašne zadruge.

Mozolov pes je divje lajal, ko je omenjena četvorica šla kak streljaj pod hišo tja čez reber proti Paleževini. Hlapec France je ravno iz vodnjaka vedro vlekel, da bo živino napajal, ko ugleda one sodnijske gospode; postal je z odprtimi usti, pa potem naglo vedro izpustil v vodnjak ter tekel pred vežo in zavpil na ves glas v hišo:

«Že gredo biriči na Paleževino! Štirje gredo!»

Ta klic je kazal, da so pri Mozolovih že dobili novico, da strica Blaža ne bo več domov: kaj so obenem še zvedeli, se lahko misli, kajti Boltetova Špela, ki je vedno prva vse vedela, je pritekla kmalu zjutraj na Mozolovinc in iztresla svoj novostni koš; a prerešetavati ni mogla dolgo teh novosti; bodisi da je mater Mozolko grozna smrt Blaževa tako raznevela, bodisi da je ona klepetulja o kom drugem kako besedo preveč zinila, kajti kmalu, kmalu je bila Boltetova Špela zopet pred hišo ter pobirala urno pot navzdol proti vasi; v lice pa je bila proti navadi malo rdeča. Se pred njenim odhodom pa je bila mala Polonica na ves glas zajokala in odšla v svojo izbo na drugem koncu hiše, kjer je navadno spala, ter je zapahnila turi za seboj.

Ko je hlapec Franče zavpil, da gredo štirje biriči na Paleževino, je stopila Mozolka na hišni prag in pogledala tja na reber za onimi štirimi. Oči so ji bile objokane; postala je malo na pragu in se potem molče vrnila v hišo.

Pavleka ni bilo doma; šel je bil navsezgodaj v gozd.

Polonica je čula vpitje hlapčevo, a nje ni to nič vznemirilo. Dobro je vedela, da Nandeta ni tam in da ga bodo tudi drugod zastonj iskali. Vedela je pa tudi, da Nande pri umorjenem stricu ni imel nič opraviti. Saj ji je bil še včeraj zjutraj sam rekel, da stricu ne želi nič zalega, ker je njen stric.

Komisar je bil vtem s svojimi spremljevalci prišel do Nandetove hiše in poslal enega stražnika na drugo stran, sam pa je potrkal na sprednja vrata.

Izprevideli so kmalu, da ni nikogar notri, ali pa da se če je notri, neče oglasiti. Zatorej siloma odpro vežne duri.

Komisar je preiskal in pretaknil vse kote od kleti do podstrešja, pa ni mogel najti nič živega in nič sumljivega, po čemer bi se moglo soditi, da lastnik hodi po kriviških potih.

Tudi Poljak je pridno pretikaval po izbah.

Ko se vrne z zadnjega konca v sprednjo izbo, mu pokaže komisar s smehom zganjen listič papirja, ki ga je bil našel v kotu pod mizo:

«Ne bil bi verjel, da bom v taki koči tak pravilni billet doux našel! Berite gospod oskrbnik!»

Ta razgane list in jame čitati. Bil je začetek pisma, ki ga je hotel Nande včeraj dati Polonici, ko se je mislil posloviti; a med pisanjem se je odločil, storiti to ustno; pustil je torej pismo; v kratkih njegovih vrsah še ni bil nič drugega povedal nego o svoji ljubezni. Bilo je tudi lostna smrt Blaževa že znana gospodinji, in ko ta osorto pisanje popolnoma nesumljivo.

«Kaj hočemo torej!» reče komisar ter se obrne k oskrbniku, «ali idemo še tisto njegovo ljubico izpraševat? Daleč ni! Pa kaj vam je, gospod, ali vam je slabo?»

Poljak je stal bled in nem sredi sobe in v tresočih rokah je držal oni list

«Ne, ne,» reče hitro, ter se ojači, «nekaj sem se domislil, nekaj sem se domislil, neka podobnost v pisavi, — pa to je le slučaj; idimo torej k Mozolki!»

Huissierja zapreta zopet vse duri in vsi odidejo proti Mozolovini.

(Nadaljevanje)

MORJE

Skrivnosti morja, njegova globina, toplota in morske struje

Površina zemeljske oble je sestavljena iz kopnega in morja. Morje obdaja suho zemljo od vseh strani in obsega skoraj tri četrtine vse zemeljske površine. Znanstveno je razdeljeno v tri glavne dele ali oceane in sicer: v Tihi ocean (njegova površina znaša 180 mil. km2), Atlantski ocean (106 mil. km2) in Indijski ocean (75 mil. km2). Od oceanov se odvajajo manjši deli, ki se zajedajo v kopno kot morja, zalivi in morske ožine. Morja so deli oceana, ki so več ali manj globoko zašla v kontinentalno maso. Po svojem položaju so lahko sredozemska ali robna morja. Sredozemska morja so ograjena z večjimi deli suhe zemlje, a robna morja so ona, ki so se naslonila ob neki kontinent, a na drugi strani so zaprta z vrsto otokov (Japonsko, Ohotsko morje itd.). Zalivi so lahko oceanski in morski; prvi se odvajajo od oceana (Biskajski, Arabski), a drugi od morja (Finski, Rški, Lionski). Eni in drugi predirajo več ali manj v kopno, toda od morske mase niso ločeni. Morski zalivi so manjši zalivi, ki se nahajajo ob obali. Morske ožine so tesne morske površine (Gribraltar), ki vežejo dva morska prostora.

Kot so planine visoke, tako je tudi morje globoko. V starih časih ljudje niso vedeli, kako globoko je morje. Šele v prejšnjem veku so začeli strokovno meriti morsko globino in so do sedaj ugotovili, da je največja globočina v Tihem oceanu 10.800 m, a srednja 4.100 m. Ta največja globočina tkzv. «Emden» je najdena 1.1927. nekih 40 morskih milj (1 morska milja je 1852 m) severo-vzhodno od otoka Mindanao. V Atlantskem oceanu je največja globočina 8.526 m, imenuje se «Virginia» in se nahaja še 80 morskih milj severno od otoka Porto Rico. Povprečna globina tega oceana znaša 4.000 m. Največja globina Indijskega oceana znaša 7.000 m in je južno od otoka Jave nekih 130 morskih milj. Ta globina se imenuje «Planet». Srednja globina Indijskega oceana je nad 4.000 m. Srednja globina morja je približno 3.300 m. Včasih je morje prav blizu obale že globoko. Morsko dno ni povsod enako. Podobno je zemeljski površini. Ono se polagoma spušča in vzdiguje, le vulkanski in koralni otoki se strmo vzdigujejo iz morja. Dno večjih globin je pokrito z ostanki plankton organizmov, a dno največjih globin je pokrito s čisto, rdečo glino. Največje morske globine so v bližini kopnenih obal in v manjših geografskih širinah.

Morska voda je plavo-zelena. Popolnoma čista morska voda je modrikasta (sinje, plavo morje). Kjer je morje zelo slano, tam je ono temno modro. Če je v morski vodi mulj, tedaj je zeleno (Severno morje). Barva morja ne odvisi samo od vode, na njo vpliva še morsko dno in razni rastlinski in živalski organizmi, ki žive v njem. Rumeno morje je dobilo ime od lancra, ki ga v njega prinaša reka Hoangho, a Rdeče morje je rdečkasto od neke morske alge, ki plava na površini. Črno morje n.pr. je dobilo ime od pogostih viharjev, megle in neviht, ki se pojavljajo pozimi in povzročajo pogoste nesreče.

Posebnost morja je, da je slano. Morje ima v sebi soli in druge raztopljene rude. V njem je povprečno 3.5% soli, zaradi tega je morje gostejše kot sladka voda. Specifična teža morja znaša 1.024-1.029 kg. V Mrtvem morju znaša količina soli na površini 21.7%, na dnu 27.8%.

Toplota morske vode odvisi od geografske širine in globočine; v višji geografski širini in v večji globini je toplota morja manjša. Sploh je temperatura morja pomembna zaradi svojih variacij. Na površini odvisi od delovanja sončnih žarkov. V nekih krajih morje tudi zmrzne. Kadar se začne led tajati, plavajo po morju ogromne ledene gore, ki so zelo nevarne za pomorsko plovbo. Sredozemsko morje ima n. pr. v globini 500 metrov povprečno temperaturo 13 st. C.

Najlepša karakteristika morja pa je ta, da je prozorno. Skozi morsko vodo se lahko bolj razločno gleda in globlje opazuje, kakor skozi rečno ali jezerno. Prozornost odvisi od količine soli in drugih sestavin, ki se nahajajo v vodi. V Baltiškem morju se vidijo svetla telesa v globini 17 m, v Jadranskem morju, na njegovi vzhodni strani, se vidijo svetla telesa v globini 50 m, v nekaterih morjih celo v globini 100 m. Gotovo pa prodirajo svetlobni žarki skozi morje še globlje, kajti opazili so na eksponiranih fotografskih ploščah delovanje svetlobe tudi do 300 m globoko.

Sladka voda je najbolj gosta pri 4 st. C. Gostota morske vode je vse večja, čim bolj se toplota približuje ledišču (od -2 do 3 st. C). Zaradi gostote morske vode se širijo v njej zvočni valovi petkrat hitreje nego v zraku, zato lahko ribe čutijo neprijateljevo bližino že od daleč in se mu tako izognejo. Tudi ljudje se tega poslužujejo in v meglenih dneh javljajo ladjam, da je v bližini kopno. Pod morsko gladino potopijo zvonec in z njim zvonijo, a ladje na modju sprejemajo s pomočjo posebnega aparata zvočne valove in tako vedo, da so v bližini kopnega.

Najbolj karakteristična lastnost morja pa je, da se neprestano giblje. Zato je vedno čisto in zdravo. Na gibanje morja vplivajo poleg atmosferičnih razmer največ morske struje. Dandanes imamo že posebno znanost o morskih strujah, ki so zelo važne za morsko plovbo in ribolov. Razen struj so na morju tudi valovi, ki nastanejo vsled različnih atmosferičnih pritiskov ter delujejo na morsko površino. Imamo struje in valove raznih vrst in sil. Brzina struj na odprtem morju znaša povprečno 1.7 m na sekundo; v ožinah pa in blizu njih je znatno večja. Velike ekvatorske struje preteko v 24 urah 20 do 40 km. Struje vplivajo zelo na podnebje (klimo). In kakor so struje podvržene različnim spremembam, tako je tudi klima, v kolikor odvisi od morja, nestanovitna. Valovi imajo razno silo in velikost. Prizori na morski gladini, kadar se po nji vode valovi, kako se vzpenjajo, padajo, prelivajo, dvigajo in dalje valove, so veličastni. So valovi, ki se dvigajo 15 m visoko in, če butajo ob visoke skale na obali so še višji. Hitrost valov je zelo različna. Če piha tih veter, kakor pravijo naši pomorščaki, je povprečna hitrost valov 12 m na sekundo; kadar nastanejo nevihte in viharji, pa mnogo večja. Tudi dolžina valov je različna: od 2, 3, do 250 m. Kadar je morje od vetra razburkano postane nevarno; razburkanost pa traja še dalje, ko je že veter prenehal, dokler živa sila samih valov ne popusti. Valovi se ne opažajo in občutijo samo na morski površini, temveč segajo tudi znatno v globino, prodirajo celo za 350krat globlje kakor nad površino zrak. Mornarji zelo pazijo na struje in valove, ker so zelo nevarni in često vzrok mnogih nesreč.

Na morju, v njem in na dnu morja je življenje! Morska flora je sicer manjša kot na kopnem, vendar zelo zanimiva. Odvisi v glavnem od globine: 100 m globoko je flora že neznatna, pri 400 m pa je sploh ni več.

V morju žive tudi raznovrstne živali, vendar je v morju manj vrst živali kakor na kopnem, v rekah in jezerih. Zato pa je količina življenjske substance pri morskih živalih mnogo večja. Ker se morske živali zelo plodijo, še črpa iz morja z ribolovom ogromno bogastvo.

Morje je divno!

Če z obale gledamo po morski površini proti horizontu, se nam zdi morska gladina ravna kakor zrcalo. Krasen pogled na morje, je ob sončnem zahodu; tedaj se izpreminja morska gladina v neštetih barvah in odsev zahajajočega sonca v morju je veličanstven.

Posebno važna je plima in oseka, to se pravi: podnevi in ponoči se morje dviga in pada. Razlika med plimo in oseko do normale se lahko na obalah povsod vidi. Ponekod je precej občutna in mornarji morajo tudi na to dobro paziti.

Ko smo že tako v splošnem omenili karakteristike morja, moramo še naglasiti, da se kraji, ki jih morje obdaja, imenujejo obale. Obale so povsod na svetu najraznovrstnejše: nizke, visoke, bregovite, kamenite, peščene, od mivke, z raznimi večjimi in manjšimi zalivi, deloma obljudene, deloma puste. Vse obale pa so lepe in zanimive.

(Nadaljevanje sledi)

POLITIKA OKUPACIJSKIH DRŽAV IN NEMŠKO DELAVSKO GIBANJE

Posledice na nedavnem berlinskem kongresu kominformovske Enotne socialistične partije Nemčije sprejetega «zgodovinskega sklepa», po katerem pride zahodnonemška Komunistična partija pod njeno jurisdikcijo, so se takoj pokazale. V sami zahodnonemški partiji se je začelo neuradno čiščenje «h kritikastrstvu in sektaštvu nagnjenih elementov», drugače povedano, začela se je hajka v glavnem na vse tiste, ki kakor koli pokažejo, da se ne strinjajo s politiko podrejanja nemškega delavskega gibanja koristim sovjetske politike.

Večja žrtev tega čiščenja je postal glavni urednik centralnega glasila Komunistične partije Zahodne Nemčije lista «Freies Volk», Hugo Erlich.

V začetku avgusta so ga s sklepom CK KPN odslovili, baje zato, ker je bil tesno povezan z Viljemom Novim, bivšim glavnim urednikom centralnega glasila Komunistične partije Češkoslovaške «Rude Prava», ki je bil spomladi v Pragi aretiran. Razen Erlicha je doletela podobna usoda še vrsto drugih višjih in nižjih partijskih funkcionarjev. Vse to seveda demoralizira članstvo Partije, razen tega pa povzroča njeno hitro slabitev, ki se je, mimogrede rečeno, večkrat pokazala že prej.

To je samo ena stran vsega tistega, kar se dogaja zdaj v nemškem delavskem gibanju. To gibanje ni izpostavljeno samo pritisku od zunaj, to se pravi iz Vzhodne Nemčije. Zahodne okupacijske in same nemške oblasti so raztolmačile berlinski sklep, da pride zahodnonemška Partija pod upravo ESPN, kot odkrito vmešavanje v notranje zadeve Zahodne Nemčije. Zato se je povečal pritisk na KP, hkrati pa na vse delavsko gibanje v Zahodni Nemčiji. Generalnemu sekretarju Zahodne Nemčije Maxu Reimanu so vzeli poslanski mandat pod obtožbo, da je sovjetski agent in da je kot takšen sodeloval, ko so odpeljali zahodnonemškega komunističnega prvaka Kurta Müllerja v sovjetski del Berlina, kjer je brez sledu izginil. Po tem se je Reiman za zdaj zatekel v sovjetsko cono.

Ni pa ostalo samo pri tem. Urad ameriške Visoke komisije v Frankfurtu je objavil 1. avgusta poročilo, da so ameriški pokrajinski komisarji opozorili šefe komunističnih partij vsake pokrajine, naj ne uveljavljajo sklepa berlinskega kongresa ESPN. Zlasti so jim priporočili, naj opuste uveljavljanje tistega dela sklepa, ki se nanaša na «uporabo politike organiziranega odpora proti zahodnim okupatorjem in Adenauerjevemu režimu». Dalje je v tem poročilu poudarjeno, da so bili «komunistični prvaki obveščeni o tem, da bodo zahodne okupacijske oblasti zelo skrbno pazile na aktivnost KP na ozemlju Federalne republike in da bodo partijski funkcionarji osebno odgovorni za vsako agitacijo Komunistične partije, s katero se podpira politika odpora proti okupacijskim in nemškim oblastem. Kot prvi ukrep proti Komunistični partiji v zahodnih conah je bilo prepovedano nalepljati njene razglase in plakate.

Namerno dajanje direktive iz vzhodnega Berlina, da «se v Zahodni Nemčiji nihče več ni dolžan pokoriti okupacijskim oblastem», je zelo poslabšalo že tako težaven položaj zahodnonemškega delavskega razreda, ki je izpostavljen sočasnemu pritisku vzhodnonemških satelitov Kominforma, zahodnih okupacijskih oblasti in domačih kapitalistov.

Naivno bi bilo misliti, da so v Berlinu sprejeti sklepi, zlasti tisti, ki se nanašajo na KP Nemčije, platonski, deklarativni, ali pa propagandnega značaja, in da nimajo svojega ozadja. Ti sklepi so povsem na liniji sedanje politike voditeljev Komunistične partije ZSSR, politike dušitve naprednih sil na splošno, zlasti v tistih državah, kjer je možno, da se te sile postavijo po robu sedanji sovjetski hegemonistični politiki. Berlinski kongres je torej dal gradivo in vzpodbudil okupacijske oblasti, da povečajo pritisk na delavsko gibanje, kar ustreza njihovi politiki v Nemčiji in je hkrati dobrodošlo sovjetski politiki spreminjanja delavskih gibanj v drugih državah v orodje za uresničevanja hegemonističnih teženj ZSSR. Okupacijske oblasti uveljavljajo torej, vsaka na svoj način in iz svojih posebnih računov, politiko, ki je usmerjena na dušitev delavskih sil v vsej Nemčiji.

Zaupna naredba

o sežiganju knjig v Bolgariji

Viko Červenkov, eksponent Kominforma v Bolgariji, skrivaj zbira in pošilja v predelavo v papirnice vse, kar je bilo prva leta po vojni v Bolgariji napisano in natiskano, kar ne ustreza njegovi sedanji satelitski politiki, kar ovira na novo prebujene velikobolgarske šovinistične pretenzije in ni v skladu s sedanjo bolgarsko zunanjo politiko.

Komite za znanost, umetnost in kulturo pri bolgarski vladi je izdal nedavno v tem smislu pod številko 1417 zaupno naredbo, poslano vsem državnim in družbenim ustanovam, knjižnicam in čitalnicam v Bolgariji. S to naredbo je postavljena na «index librorum prohibitorum» in poslana v predelavo cela vrsta političnih brošur, gospodarskih razprav in publikacij, književnih razgledov in zbirk pesmi, ali pa morajo iz njih iztrgati posamezne liste.

Kriterij za prepoved in uničenje teh knjig je razviden tudi iz njihovih naslovov. V seznamu so predvsem knjige o novi Jugoslaviji, o borbi in uspehih njenih narodov, o ideji bolgarsko-jugoslovanskega zbližanja itd. Prepovedana je na primer zbirka člankov «Bolgarski pisatelji v Jugoslaviji in Romuniji» (izšla leta 1945). «Jugoslovanski otroci», delo Bonča Nastorova, «Ustava FLRJ» Borisa Spasova in «Demokratična Albanija» Antona Kajeva. Prepovedana je razprava Edvarda Kardelja «Kmečko zadružništvo in plansko gospodarstvo» in s tem v zvezi več publikacij o bolgarskem kmečkem zadružništvu, kakor n. pr. Stojana Janeva «Novi značaj in naloge zadružnega gibanja pri nas».

Zanimivo je, da so prepovedane tudi knjige, v katerih so bili po drugi svetovni vojni na pobudo Georgija Dimitrova razkrinkani velikobolgarski šovinizem in pretenzije bolgarske reakcije nasproti Makedoniji. Tako so na tem indeksu tudi sledeče knjige: «Federalna Makedonija in velikobolgarski šovinizem», ki jo je napisal Hristo Kalajdžijev, knjiga T. Vlahova «Vrhovizem» in knjiga dr. Kirila Dromalijeva «Teorija in praksa velikobolgarskega šovinizma».

Sovjetski eksponenti v Bolgariji tudi Georgiju Dimitrovu niso prizanesli. Prepovedan je album «Georgi Dimitrov», iz knjige «Zbirke — Georgi Dimitrov», ki je izšla ob njegovi 65-letnici, pa morajo iztrgati strani 21 do 24 vključno.

Glejte, kako bolgarski kominformovci po Göbbelsovem zgledu sežigajo napredne knjige, duše napredno in demokratično misel. To počenjajo skrivaj, ker se zavedajo, da bi naleteli njihovi ukrepi, če bi bili javni, na obsodbo bolgarskega naroda in naprednih ljudi sploh.

Z IZLETA TRŽAŠKIH MOTOCIKLISTOV po Sloveniji

31 motorjev je pretekli mesec odbrzelo z Opčin proti Jugoslaviji in obiskalo Postojno, Ljubljano in Kranj, kjer so imeli kratek počitek in kjer so tudi darovali vojnim sirotam nekaj igrač. Njihova pot jih je nadalje peljala na Bled, od tu so pa naslednji dan motorji zavili na Jesenice. Mimogrede so si ogledali še gradnjo velike hidrocentrale v Mostah. Po ogledu so motorji ponovno zabrneli in pot jih je vodila v Gozd-Martuljek in dalje v Kranjsko goro. Naši motoristi so šli tudi preko Vršiča in dalje v Trento, od koder so po kratki pavzi odbrzeli proti Bovcu. Naslednji dan pa je šla njihova pot mimo Solkana, Rifemberka in Komna v Sežano, kjer so se s kozarcem dobrega terana in s kraškim «pršutom» poslovili od jugoslovanske zemlje.

Ta tridnevni izlet motoristov pa je dal pobudo za organizacijo moto-kluba, ki ga nameravajo ti agilni motociklisti v kratkem obuditi k življenju. Upajmo, da se bo to v najkrajšem času zgodilo in jim želimo, da bi večkrat zasedli svoje «jeklene konje» in se podali v Slovenijo, kjer bi v krasni naravi preživeli nekaj lepih trenutkov.

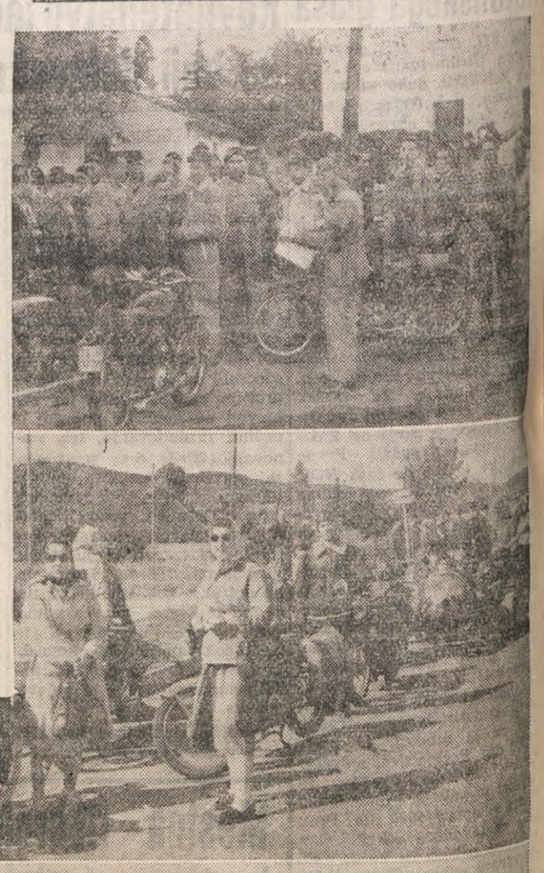

NA SLIKI: MOTOCIKLISTI PRED ODHODOM V JUGOSLAVIJO; POKVARIL SE JE MOTOR, KOLONA ČAKA, DA TOVARIŠ POPRAVI; PRED «TIČARJEVO KOČO» NA VRŠIČU

ŠPORTNI DNEVNIK

XI. kolo šahovske olimpiade v Dubrovniku

Visoka jugoslovanska zmaga nad italijanskim moštvom

RESHEVSKY (ZDA) — TARTAKOWER (Francija) — EUWE (Nizozemska) — NAJDORF (Argentina)

DUBROVNIK, 5. — Na šahovski olimpiadi v Dubrovniku so bili v XI. kolu naslednji rezultati: Peru — Čile 0.5:2.5 (1); Avstrija — Francija 1,5:0,5 (2); ZDA — Grčija 3,5:0,5; Nizozemska — Svedska 2:0 (2); Italija — Jugoslavija 0:3 (1); Argentina — Norveška 3:0 (1); Danska — Zap. Nemčija 1:3.

Stanje po XI. kolu je torej: 1. Jugoslavija 32 točk (2 prekinjeni partiji), 2. Argentina 30 (4), 3. ZDA 30,5 (1), 4. Zapadna Nemčija 27,5 (1), 5. Nizozemska, 6. Belgija, itd.

Teoretično sta Jugoslavija in Argentina že na isti liniji, vendar je možno, da bi bila Argentina že pri sedanjem stanju ob odigranih prekinjenih partijah pred Jugoslavijo. Iz prejšnjega kola ima Gligorič prekinjeno partijo z velemojstrom, bivšim svetovnim prvakom Holandcem Euwejem. Mojstra bosta verjetno remizirala. Pirc je na precizen način premagal mojstra Van Sheltinga, Trifunović s Prinsom in Rabar s Cortleverjem pa sta remizirala. V igri med Nemčijo in Argentino je bila dokončana samo partija med nemškim prvakom Unzickerjem in Najdorfom. Zaradi previdnosti obeh mojstrov se je partija končala remi. Vse tri prekinjene partije pa kažejo na tak izid, da bo končni rezultat verjetno 2:2. Potemtakem lahko še smatramo, da je Jugoslavija še vedno sama na prvem mestu.

Nogometna prvenstva evropskih držav

AVSTRIJA

II. kolo: Vienna : Fac 1:1, Sportklub : Elektra 4:1, Admira - Vorwärts 5:1, Sturm : Wiener Neustadt 9:0, Austria: Lask 11:3, Wacker - FC Wien 7:1.

FRANCIJA

II. kolo: Nimes : Bordeaux 2:2, Rennes : Nice 6:3, Rems: Le Havre 2:0, Lille : Sochaux 4:0, Marselle : Toulouse 3:1, Racing : Roubaix 4:1, Nancy Sete 2:2, St. Etienne : Lens 4:1, Stade Francais : Strasbourg 0:0, Lestvica : Rennes in Racing 4 točke itd.

ŠVICA

I. kolo: Belincona : Grenchen 2:1, Biel : Basel 1:1, Chaux de Fonds : Zurich 6:1, Lausanne : Chiasso 5:0, Servette : Lugano 3:0, Young Boys : Locarno 2:2, Yong Fellows : Cantonal 6:1.

MEDNARODNA DRSALNA ZVEZA — International Skating Union — je sklenila na svojem kongresu na Dunaju, da bo prvenstvo Evrope v umetnem drsanju v Zuerichu od 2. do 4. februarja 1951, svetovno prvenstvo pa v Milanu od 22. do 25. februarja. Prvenstvo Evrope v hitrostnem drsanju bo v Oslu 27. in 28. februarja, svetovno prvenstvo bo pa v Davosu od 10. do 12. februarja.

FAUSTO COPPI je začel ponovno trenirati po treh mesecih pavze, ki jo je moral prestati zaradi poškodbe na kolesarski dirki «Giro d'Italia» v začetku junija.

V KOLESARSKI DIRKI «OKOLI NEMCIJE» je zmagal Belgijec Gyselinck, ki je prevozil približno 3900 km dolgo progo v času 111:14.51. Drugo in tretje mesto sta zasedla Nemca Pfanenmuller in Schenk.

HIRONOSHIN FURUHASHI je na plavalnem tekmovanju v Nagoji (Japonska) ponovno zmagal na 400 m prosto s 4:38.0 pred Avstralcem Marshallom s 4:42.6 in Havajcem Fordom Konom s 4:43.4. Na 100 m prosto je zmagal Cleveland z 58.6, na 200 m prsno Bob Brawner z 2:38.6, na 100 m prsno pa Thomas z 1:09.0. Američani Mc Leane, Cleveland, Corsa in Sholes so zmagali tudi v štafeti 4x100 m prosto s 3:54.2.

NOV FRANCOSKI REKORD ZA MLADINKE je postavila ekipa CN Marseille v štafeti 4x100 m prosto s 5:20.2, nov rekord Provance na 200 m prosto pa je postavil Bonfils z 2:18.0.

AMERIŠKA TENIŠKA IGRALKA GUSSIE MORAN je podpisala pogodbo z Riggsovo profesionalno skupino, ki ji je zagotovila 50.000 dolarjev za prestop med profesionale.

V LAUSANNI je teniška reprezentanca Švice premagala Monaco 5:0.

Predstavniki Mednarodne šahovske zveze v Dubrovniku

Z OTVORITVE ŠAHOVSKE OLIMPIADE V DUBROVNIKU: (Z LEVE PROTI DESNI) SEKRETAR ARGENTINSKE ŠAHOVSKE ZVEZE, PREDSEDNIK FIDE ROGARD Z ŽENO, RODOLIJUB ČOLAKOVIĆ, PROSVETNI MINISTER FLRJ IN LJUBEN JAKŠA, VRŠILEC DOLŽNOSTI PREDSEDNIKA ŠAHOVSKE ZVEZE

Jugoslovanska kulturna kronika

Te dni so v ospredju gledališka vprašanja. Razen tega se 8. septembra začne Dubrovniški festival, na katerem bo jugoslovanska dramatska umetnost vidno zastopana.

Največ novosti obljublja uprava Hrvatskega narodnega gledališča, ki začne sezono z Držićevo komedijo «Skup». S to klasično komedijo bo gledališče nastopilo tudi v Dubrovniku na festivalu. Prav tako bo zagrebško gledališče znova pripravilo dramo Miroslava Krleže «Vučjak». Največ zanimanja je za nova domača dela. Najprej pride na vrsto Mirjana Matić-Hale s «Težkimi sencami» (v pozni jeseni), potem Joža Horvat z novim delom «Veliki četrtek», v katerem je obdelan motiv razpada jugoslovanske armade 1941. leta. Razen tega pripravlja zagrebško gledališče še Shakespeara (Richard III.), Machiavellija (Mandragola) in Ibsena (Stebri družbe).

Posebej veliko novosti bo v operi in baletu. Premiera domačega opernega dela je redek praznik v jugoslovanskih gledališčih. Zagrebška opera obljublja kar tri premiere že neizvajanih domačih opernih del, in sicer: «Ekvinocio» Ive Brkanovića (po Vojnovićevi drami), «Dimnike ob Jadranu» Ive Tijardovića in novo opero Jakova Gotovca z naslovom «Mila Gojsalić». Izmed del svetovnega repertoarja pridejo na vrsto Verdijev «Othello», Rimskega-Korsakova «Snjeguročka» in Wagnerjev «Lohengrin».

Tudi balet zagrebškega gledališča obeta novo delo, «Zetev» Borisa Papandopula. Prav tako bo letos na sporedu «Trnuljčica» Čajkovskega.

Ko smo že pri gledališču, moramo omeniti, da je že v tisku reprezentativna revija letu ima gledališka uprava namen pripravljati za sezono 1951/52 po eno delo Lope de Vege in Shakespeara (Sen kresne noči).

Narodno gledališče v Beogradu bo obnovilo Sterijino «Pokondireno tikvo», kasneje pridejo pa na vrsto kot premiere (obnovitve) Čehov (Višnjev vrt), Mirabeau in Molière (Mizantrop). Drama beograjskega gledališča ima namen obnoviti tudi znano komedijo nekdanjega beograjskega popularnega igralca Ćiće Ilije Stanojevića «Dorćolska posla».

Opera je zelo delavna in nastopa že od 24. avgusta na prostem v Topčideru. Tam bo do 10. septembra dala 12 opernih in baletnih predstav (Gotovčev «Ero», Hrističevo «Ohridsko legendo», Rossinijev «Seviljski brivec», Borodinov «Knez Igor», Donizettijev «Ljubezenski napoj» in Verdijevo «Aida»). V prihodnji sezoni pripravljajo na novo oziroma prvič Verdijev «Ples v maskah», Beethovnovega «Fidelia», Verdijevega «Othella», eno manj znano delo Puccinija, «Suton» Stevana Hristića in «Turki gredo» Krešimira Baranovića. Balet bo dajal premiero «Srednjeveške ljubezni» Frana Lhotke in Čajkovskega «Labodje jezero».

Makedonsko narodno gledališče v Skopju bo v drami dajalo med drugim Krleževo «Gospodo Glembayeve», ki jih bo kot gost režiral Raša Plaović. V operi pridejo na vrsto Bizetova «Carmen», Donizettijev «Don Pasquale» in Verdijeva «Aida».

Razen tega dobi Zagreb to jesen kot tretji v državi akademijo za gledališko umetnost. Tako bo za Ljubljano in Beogradom tudi hrvatsko prestolno mesto dobilo to pomembno kulturno ustanovo.

Na Dubrovniškem festivalu nastopijo razen zagrebške drame še Jugoslovansko gledališče iz Beograda z Držićevim «Dundom Marojem», dubrovniško gledališče z delom neznanega avtorja «Ljubovnicis», gledališče iz Zadra z «Androm Stitikeco» in splitsko gledališče s «Komedijo od Raskota».

Pred vojno tako delavna Srpska književna zadruga je začela zadnji čas zopet živahneje delovati. Na zadnjem občnem zboru so bili v književni odsek izvoljeni Ivo Andrić, Veljko Petrović, Izidora Sekulić, Branislav Miljković, Dušan Matić, Boža Kovačević, dr. Dragoljub Pavlović, Jovan Popović in dr. Nikola Banašević. Založba bo izdala med drugim «Pesmi» Veljka Petrovića, knjigo «O Njegošu» Izidore Sekulić, delo Aleksandra Belića «Savremeni književni jezik», knjigo «Putovanja po novoj Srbiji» Sretana Popovića, «Epiteje» Jovana Popovića, «Pripovetke» Ive Andrića, «Puškinove pesme» v prevodu Miljoša Pešića, novi roman Dušana Matića «Skupa igra», «Narodne pripovetke, poslovice i anekdote» v redakciji in s študijo dr. Saše Prodanovića in drugo izdajo priročne zgodovine umetnosti Salomona Reinacha (prva izdaja je izšla pri SKZ 1930. leta).

KAJ VSE BODO PREDVAJALA JUGOSLOVANSKA GLEDALIŠČA - NOVE KNJIŽNE IZDAJE

«Scena», ki bo v bodoče izhajala v Zagrebu. V prvi številki bo tudi več člankov slovenskih gledaliških strokovnjakov. Revija bo izhajala v obsežnih zvezkih trimesečno in bo bogato ilustrirana.

V beograjskih gledališčih je manj domačih novosti. Jugoslovansko dramsko gledališče ima na programu premiere del Turnejeva (Mesec dni na deželi), Sofokla (Antigona), Nušića (Zalujoči ostali) in Maksima Gorkega (Jegor Buličov)) medtem ko je peto naznanjeno delo neimenovano. V tem delovnem

Med novimi knjigami je izšlo nekaj pomembnejših. Zadnji čas se je s knjigami oglasilo nekaj črnogorskih književnikov. Tako je pesnik Janko Djonović zbral v knjigo «Hronike i pupisi» svoja prozna dela, ki so nastala od 1933. do danes. Aleksander Ivanović je tiskal drobno, nepretenciozno knjigo «Stihovi», dr. Dušan Lekić pa obsežno delo (342 strani) «Spoljna politika Petra Petrovića Njegoša». Vsa tri dela je izdala založba «Narodna knjiga» na Cetinju. Znani črnogorski pravnik Dušan Djurović, ki je pred vojno med drugim napisal pomemben roman «Dukljanska zemlja», se bo v kratkem predstavil z novim romanom «Podvedrim nebom», ki ga izda beograjska «Prosveta». Pri isti založbi je pred kratkim izšla obsežnejša knjiga «Pesme» črnogorskega sodobnega pesnika Mirka Banjevića.

Pred kratkim je «Prosveta» izdala drugo knjigo izbranih del Ivana Cankarja z naslovom «Novele». Knjiga obsega štiri obsežnejša Cankarjeva prozna dela, in sicer: Grešnika Lenarta, Povest o Simnu Sirotniku, Sosedа Luko in Hlapca Jerneja in njegovo pravico. Prevod je oskrbel Djuza Radović. Sledita še dve knjigi Cankarja. Beograjsko «Novo pokolenje» pa je izdalo knjigo «Odabrani kritički i polemički spisi» Ivana Cankarja. Sestavke za to izdajo je izbrala Marja Boršnik. Nekaj čez 200 straneh so zbrani eni pomembnejši Cankarjevi govori, članki in kritike. V samostojni knjigi nismo doslej nikoli Slovenci zbrali tovrstna Cankarjeva dela, kar bi bilo potrebno.

Razen tega izda «Prosveta» v bližnji bodočnosti več pomembnih del. Tako izide «Zbornik dubrovniškega pesništva», ki ga je priredil dr. Dragoljub Pavlović, knjiga esejev «Misli i boje» Ota Bihaly-Merina, novele Bolgara Elina Pelina, Goethejev «Faust» v prevodu Milana Savića in «Pravopis srpskohrvatskega jezika» Aleksandra Belića. — Tudi lahko omenim, da je bilo zadnji čas sproženo vprašanje nadaljevanja obsežne Hrvatske enciklopedije, katere prvi zvezek je izšel tik pred vojno, trije oziroma štirje pa med vojno. — Znani gledališki strokovnjak Radomir Plaović je izdal (založba «Rad», Beograd), na 164 straneh svoje delo «Elementi glume».

T. P.

UREDNISTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20. — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 1 1-32 - Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST